

הישיבה המאתיים-וחמישים-ושתיים של הכנסת השתים-עשרה

יום רביעי, כ"ג בטבת התשנ"א (9 בינואר 1991)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:03

א. דין-וחשבון על ביקורה של משלחת הכנסת בכרית-המועצות

לובה אליאב, ואנוכי פעלנו כאחד הקלה בהרכבה את השליחות, שהייתי מגדיר אותה כקדושה.

השקפותי לגבי ארץ-ישראל גלויות וידועות, וכן גם השקפותיו של חבר הכנסת לובה אליאב. אך מחברר שיש עניינים שהם מעל למפלגות ולחילוקי דעות פוליטיים, ובעניינים שבקדושה מסוג זה יכולים שני חברים בעלי השקפות נוגדות לפעול כאחד, ברוח אחת, במבט אחד ובמחשבה אחת.

ועוד רוצה אני לציין: מעמקי היער, כשהנך הולך 4 – 5 קילומטרים בעומק היער, בקור מקפאי ובשלג, ומוצא קבר-אחים, שיש או אין עליו סימון, ואתה מביט לעבר מדינת ישראל, רואה אתה את גדולתה ותפארתה של מדינת ישראל באור הרכה יותר בהיר, והיא מקרינה אליך.

ומי ייתן ונשכיל אנו לפעול למען עמנו ומולדתנו במסירות, בנאמנות, בתבונה ובהתעלות הנפש כך שנהיה גם אנו זכאים להביט אליהם במצפון נקי.

הנני מזמין את חבר הכנסת לובה אליאב למסור דין-וחשבון על ביקורה של משלחת הכנסת בכרית-המועצות.

אריה אליאב (המעריך):

כבוד היושב-ראש, כבוד חברי הכנסת, בשבת, כ"א בכסליו, ישבנו, יושב-ראש הכנסת ואנוכי, עטופים בטליתות בבית-הכנסת הגדול ברחוב אחיפזבה במוסקבה. פרשת השבוע היתה "וישב", ובה סיפור יוסף ואחיו. משפט המפתח בפרשה זו הוא "את אחי אנכי מבקש", ומשפט זה הפך לנו לסממה ולדגל במשך שלושת השבועות של סיורנו כמשלחת הכנסת בכרית-המועצות. את אחינו הלכנו לבקש. את קברי האחים ובהם בני משפחותינו עלינו לפקוד ביערות ובגיאיות ההריגה. עם ילדי אחינו הדלקנו נרות ושרנו שירי חנוכה ועם אחינו ואחיותינו העולים לישראל נפגשנו באלפיהם גם בתורים הארוכים המשתרכים ברחוב בולשייה-אורדינקה, שבו שוכנת הקונסוליה שלנו, שהיא "פתח תקווה" לבית-יעקב ההולכים לישראל, גם באספות-עם רבות משתתפים במוסקבה ובערי לטביה וליטא.

היה זה ביקור מרגש מאין כמוהו, אור וחושך שימשו בו בערבוביה: דמעות צער הפכו דמעות גיל וחזון חלילה. שליחותנו הציבורית, היהודית, הישראלית והציונית נשקה לחוויות פרטיות, אישיות ומשפחתיות של חיפוש ומציאת קרובים ושל התרפקות על בית ילדות שחורב.

יליד מוסקבה אנוכי, ואבי, זיכרוננו לברכה, היה גבאי באותו בית-כנסת שבו התפללתי עתה במוסקבה. לעיר הולדתי חזרתי לפני כ-30 שנה כדיפלומט ישראל, שעשה עם חבריו לילות כימים בנתיבים נעלמים, בפתיחת תלמים ארוכים ועמוקים ברחבי ברית-המועצות, שבהם טמנו את זרעי היהדות והציונות החדשה – ואת ראשית יכולם אנו מביאים הגורנה היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

הנני מתכבד בזה לפתוח את ישיבת הכנסת.

הסעיף הראשון בסדר-היום של ישיבה זו: דין-וחשבון על ביקורה של משלחת הכנסת בכרית-המועצות – מפי חבר הכנסת אריה אליאב.

ברצוני להקדים כמה מלים: לפי הזמנה של הקהילה היהודית בליטא ובלטביה, ולפי הזמנה של נשיא לטביה, גורבנוב, ונשיא ליטא, לנדסברגיס, יצאנו, חבר הכנסת לובה אליאב ואנוכי, לברית-המועצות. הצטרפו אלינו רעיוחינו, טניה אליאב, שהיא ילידת העיר קובנה, שהיתה עיר הבירה של ליטא, היתה כגטו קובנה ומשם נשלחה ללטביה למחנה האימים קיזוולד, שם גם נספתה משפחתה; ואשתו רחל, שהיא, כמוני, ילידת העיר שאבלי שבליטא, והיתה יחד אתי כגטו שאבלי.

היססנו אם לקבל את ההזמנה של הליטאים והלטבים, או להסתפק רק בהזמנה של הקהילות היהודיות. לאחר היסוס החלטנו לקבל גם את ההזמנה הרשמית של הממשלות ושל נשיאי שתי המדינות. בין היתר, אחת המחשבות היתה, שהנה אנשים שהיו כגטו ורחיהם לא היו שווים ולא כלום – ובני אותם עמים, הליטאים והלטבים, שלקחו חלק פעיל בהשמדת אחינו היהודים, הנה הם מקבלים עכשיו נציגי מדינה יהודית שקמה בארץ-ישראל.

זכינו לכבוד מלכים עליידי הממשלות האלה ועליידי העמים, אך לרגע לא שכחנו את העובדה – והזכרנו זאת להם ללא הרף – של שיתוף הפעולה שלהם עם רוצחי עמנו.

את אחינו חיפשנו שם, ומצאנו רק הרס, חורבן וקברים. רק בליטא יש בין 400 ל-500 בתי-עולמים שחוללו וקברות אחים שאין עליהם אפילו ציון, ואם הוא ישנו, הרי לא מצוין שם שהקורבנות הם יהודים, אלא – אזרחים סובייטיים שנרצחו על-ידי הפאשיסטים.

בעוביב את ליטא, שאלה חזרתי בפעם הראשונה לאחר השואה, לאחר 46 שנה, נשאלתי מה תחושותי, ועניתי בשאלה: מה יכול לחוש אדם, שבא לעלות לקבר אביו שנפטר עוד לפני השואה, ופעם ראשונה אחרי 46 שנה לומר "קדיש", ומצא שמהמצבות של בית-העולמים עשו מדרכות ועל בית-העולמים הקימו גן-ילדים ומתקני משחקים, וילדים ליטאים משחקים על הקברים? מה יכול לחוש אדם, הגיע לעיר קוש, שליד עיר הולדתו, עלייד הגטו שבו הוא היה, ולשם הוצאו רוב בני העיר ושם טמונים מוריו, חבריו, ידידיו, ומצא שמתוך 11 קברים רק על ארבעה יש סימון כלשהו, וגם זה ניכר שנעשה לכבוד ביקורנו, ויתר המקומות הם מרמס לאדם ולחיית השדה?

הביקור בליטא ובלטביה היה קשה, מהאירועים הקשים ביותר שידעתי בחיי. לא תיאורתי לעצמי שזה יכול להיות קשה כל כך, קשה מאוד.

אני רוצה לציין, שהעובדה שחברי לשליחות, חבר הכנסת

שנות ניתוק כפוי מהעם היהודי, אשר הביאו לסיכונים ולתסכוכות אישיים ומשפחתיים, על רקע המציאות של שלטון סטלין, שנות השואה, ניסיונות התבוללות ושינוי שם, נישואים מעורבים, רדיפת ברית מילה ומה לא.

על הפקידה הישראלית הצעירה היושבת מול האשנב מוטל תפקיד של אנתרופולוגית וסוציולוגית של העם היהודי. עליה להקפיד על ביצוע חוק השבות ככתבו וכלשונו. אך היא גם בת הלל, המופקדת על "כבית הלל" של ימינו, ועליה לנהוג כטובים שביהודים שפתחו את זרועותיהם ולכם לאחיהם האנוסים לאורך הדורות ואמרו להם "אחינו אתם, אחינו אתם".

לשמחתנו מצאנו כי כמונו חושבים ופועלים נציגי ישראל, ובכראשם ראש הנציגות, ועתה, כמל שבס. הקונסול הכללי אריה לויץ, העושה בכשרון רב בעבודה נאמנה ומסורה.

באספות-עם רבות משתתפים השמענו את דבר ישראל, ושמענו מה מעיק ומה מציק לקהל שרובו נמצא בשלבי עלייה. נוכחנו כי שלוש הן הבעיות המעסיקות אותם: הראשונה היא שאלת העבודה והתעסוקה. המלה "ראבוסה", עבודה, היא מלת המפתח. השואלים, בני המשטר הסובייטי, יודעים מצוקת דיוור מהי, ומבינים כי הפתרונות יהיו זמניים. אך הם אמונים על עבודה ומקצוע יחודיים מה יהיה גורלם וממה יתפרנסו. השאלה השנייה העולה היא שאלת "מלחמה או שלום". נושא ה"מפרץ הפרסי", ברוסית "פארסיצקי וזאליב", מדאגה יותר מיום ליום. בסוגריים אומר, כי נושא זה אינו בראש דאגות הציבור הלא-יהודי. ציבור זה נתון כולו בבעיות פנים קשות ונוראות. אך ליהודים זוהי שאלה מדאגה מאין כמוה. השאלה השלישית היא בעיית "מיהו יהודי". דיבורי הרב פרץ גרמו לבלבול, למבוכה ולחשש, כי ייערמו קשיים נוספים על דרך המכשולים המלאה חתחתים גם בלאו הכי.

אך מול כל סימני השאלה והבעיות הללו פועל כוח אדיר, הדוחף את היהודים לצאת את ברית-המועצות. את עוצמת הכוח הזה חשנו היטב לא רק כאורחים לרגע הראים את פנעי האימפריה הזאת בהווה, לא רק כמסתכלים מן הצד בתורים האינסופיים בחנויות, לא רק כמי שגילו קרובים, ביקרו בבתיהם ושמעו על מצבם, אלא לא פחות מכך גם כאורחי השלטון במקומות ביקורינו.

בלטביה ובליטא היינו אורחי הממשלות. התקבלנו לשיחות ממושכות עם שני נשיאי הארצות הללו, עם גורבוב בריגה ועם לנדסברגס בוילנה. נפגשנו עם ראש ממשלת ליטא, הגברת פרומקני, וכמה משריה. היינו אורחי ראשי הערים שבהן ביקרנו.

בשיחות הללו חשנו במצב המדהים של האי-ודאות אשר הרפובליקות הבלטיות הקטנות נמצאות בו; את הדילמה הקשה והנוראה של חיים בין הלא פתור של הלאומנות וההינתקות ובין מגל חוסר האונים הכלכלי והטנקים הסובייטיים שכפתחי הערים.

את מה שקורה עתה בליטא חשנו מכל סייסמוגרף, החל מהנשיא ועד אחרון אורחיה. באי-ודאות בקנה-מידה גדול לאין ערוך, בקנה-מידה של ברית-המועצות כולה, נוכחנו לא רק מפני שסיורנו התרחש בזמן המושב הדומי של קונגרס נבחר העם במוסקבה, בזמן התפטרות שר החוץ שוורנינדה ובזמן נאומי המדהים והמבהיל של ראש הק"ב, הגנרל קרוצ'קוב, אלא לא פחות בשיחות שקיימו עם שניים מיועציו הבכירים של הנשיא מיכאיל גורבצ'וב, הלוא הם ארקדי וולסקי ויורי אוסיפאן. שניהם היו גלויי לב אתנו בצורה בלתי רגילה. אני מצטט: "אצלנו יכולה להיות כל צורת שלטון בעתיד בין

עשרות פסי כחול-לבן ועליהם כתובות כנסת ישראל בעברית, בידיש, בלטבית או בליטאית הבאנו אתנו מהארץ, ואת כולם הנחנו אחד לאחד שזורים כפרחים באתרי קבורה וההשמדה.

התחלנו ב"קייזרולד", יער גדול ליד ריגה בירת לטביה, שבה נרצחו בשואה רכבות יהודים. ביער שוכן בסיס צבאי סובייטי ענקי. לא הרחק ממנו, בין העצים המושלגים, אמרנו "קדיש", "אל מלא רחמים", והנחנו זר. כך חזרנו ועשינו בערים, בעיירות, ובעיקר ביערות.

היו אירועים שהפכו הפגנות, כמו ליד המצבה בפונאר שבקרבת וילנה, שם צעדנו כראש התלוכה בת מאות יהודים מניפים דגלי ישראל ושרים "התקווה" בתום הטקס.

היו מקומות שבהם היינו לבד לבד עם עצמנו. כך היה ביער ליד העיירה שרובה בצפון ליטא. שאלנו את יהודי שאבלי, העיר הקרובה, שבה נולד רב שילנסקי, היכן קבר האחים בשדובה. הם לא ידעו. רב התעקש, הוא חייב למצוא את המקום שם נרצחו רבים מבני משפחתו. הגענו לעיירה — יהודים בה אין. אין איש יודע כלום. רב ממשיך להתעקש. כעזרת השלטונות אנו מוצאים שומר יערות. כן, הוא יודע כי באחד היערות יש קבר אחים גדול. אביו הוקן סיפר לו, כי לשם הוצאו יהודי העיירה להורג. עם היערן בראש יצאנו לצעדה בדרכי עפר מוקרחת ומושלגות. מצאנו את האתר החבוי ביער. במצבה הקטנה מטפל כומר מקומי, המכפר אולי בכך על החלק הנורא שלקחו בני עמו הליטאים כשתפס פעולה עם הגרמנים. גם שם אמרנו "קדיש", גם משם לקחנו שקית אפר להביא ל"יד ושם" בירושלים.

באפלת הימים הללו נצטצו לנו גם אורות. ערב ערב בשמונת ימי החנוכה הדלקנו נרות. כך בוילנה עם ילדי גן. אתם שרנו "ימי החנוכה חנוכה חנוכה מקדשנו, בגיל ובשמחה ממלאים את לבנו". חילקנו סביבונים ונרות צבעוניים מישאל. איפה, אישם, מחינו דמעה. בריגה כירכנו על הנרות בביתו של יהודי, יושב-ראש ועדת החוץ של הפרלמנט הלטבי, קומוניסט ותיק לשעבר, שזו לו פעם ראשונה לאחר עשרות שנים שהוא עורך מסיבה יהודית בביתו. פתאום הוא נזכר בחרוז חזר של שיר חנוכה ששר בילדותו בלטביה, והצטרף אלינו.

בוילנא היינו אורחי כבוד בפסטיבל חנוכה שאורגן עלי-ידי "מכבי", פסטיבל להקות מרחבי ברית-המועצות. מרגש היה לראות כיצד התרפקו הזמרים על שאריות של שאריות של תרבות יהודית ועברית עשירה. לפעמים צחקנו, תוך הבנה וסליחה, על בלט קלסי הנרקד לפי "בני מיר ביסט דו שיין" או "טומבלליקה".

במוסקבה עברנו מכיתה לכיתה באולפן גדול לעברית. המורות, רובן מתנדבות מישאל, העושות עבודה נפלאה. התלמידים, מבוגרים בעלי מקצועות, המכשירים עצמם לעלליה. כתבנו על הלוח בניקוד את שמונתנו, דיברנו בקליטות ב"עברית שפה קשה" והזמנו את התלמידות והתלמידים לבקרנו בכנסת.

עסקנו בנושאי עלייה. בוקר בוקר עמדנו בין ההמונים הצובאים בשלג ובקור מקפיא, ומחכים שעות על שעות להגיע לאשכול המיוחל. מולם ישבו נציגי ישראל, המטפלים בהם ובעניינת העצומה והמסובכת.

עמדנו מאחורי הכתפיים של אנשינו, העושים עבודת קודש ועבודת פרך כאחת. והיינו עדים לטרגדיה של אנוסי ימינו. כל איש או אשה שהופיעו באשנב היו סיפור עדות על 70

— דין וחשבון על ביקורת של משלחת הכנסת בכרית המועצות: מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת: החלטה בדבר הסמכת ועדת הכנסת לבחור את נציגי הכנסת באספה הבוחרת את מועצת הרבנות הראשית לישראל —

חזרנו לישראל ברגשות של דאגה וחרדה לגורל אחינו אשר ביקשו ומצאו את דרכם אלינו, אך גם בהרגשה של גאווה על אומץ לבם ובתקווה על כי כל אלה מביניהם שיעלו אלינו ימצאו כאן את ביתם, ואלה אשר יישארו שם יזכו לחיים של חופש דתי, תרבותי ולאומי.

אנו מודים בשם הכנסת, שאותה ייצגנו, לכל מארחינו ברוסיה, בלטיה ובליטא, אשר קיבלונו ביחס של כבוד ויקר. אנו משגרים להם ולעמיהם ברכת שלום לבית מירושלים. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת לובה אליאב. ברשות חבר הכנסת אליאב וברשותכם, אני רוצה להוסיף את תחושותי לגבי יהדות ברית המועצות. יש פה דעה, שבורחים בגלל מצב כלכלי. אני חושב שגם חבר הכנסת לובה אליאב וגם אנוכי התרשמנו, שיש פה תחייה לאומית. המצב הכלכלי והחשש מאנטישמיות רק מדרבנים את היציאה. אני אישית נתקלתי בכמה מקרים שאני מכיר מילדות, שהסבא כבר התנכר ליהדות, היה שונא ציון, שונא דת ומסורת יהודית, והנכד מחפש את המקורות. אכן, תופעה גדולה ונשגבה. עוד הפעם תודה רבה, חבר הכנסת לובה אליאב.

אריה אליאב (המערך):
תודה רבה.

אנרכיה למונרכיה" — אלה דברי אחד מהם. הם הודו, בלי שנתבקשו על ידינו, במצב הכלכלי הקשה, שילך ויורע, ובמרד הרפובליקות הרוצות להיפרד מהמרכז.

אך אולי דווקא הפתיחות וגילוי הלב הזה הם שיעמדו בעתיד לארץ הגדולה והאדירה הזאת, הנמצאת בצרה ובמצוקה. כי הרי דווקא מתחת למסווה השקר הגדול שרכן כצל על ברית המועצות רחשו האכזריות, הצביעות והשחיתות, שהרסו את המבנה כולו והביאו אותו לסף קריסה.

בסיכומי השיחות עם מארחינו במוסקבה אמרנו להם: "לפני כ-100 שנה קמו בארץ הזאת, כלומר ברוסיה, יהודים צעירים דוברי רוסית, אוהבי תרבות רוסיה, אשר קצה נפשם בהיותם מיעוט נצחי ונודף, ועלו לארץ ישראל לבנות ולהיבנות בה. שנים רבות היתה הרוסית שפה שנייה לרבים מחלוצי הציונות וממנהיגיה. עתה, כעבור כמה דורות, עולים ובאים לישראל ניני אותם יהודים רוסים, ניני הביל"ויים".

כאשר יגיעו אלינו מיליון ויותר מיהודים אלה, תתהווה בישראל תשלובת תרבותית ייחודית, שבה יחזרו השפה והתרבות הרוסית ויתפסו מקום של כבוד. בינינו לבין רוסיה יתהוו קשרים חדשים של יצירה משותפת בכל תחומי החיים: במדע, בטכנולוגיה, בכלכלה, בספרות ובאמנות. בעידן של שלום תוכל ישראל למלא את יעודה כגשר משולש בין התרבויות הגדולות — זו האירופית-האמריקנית, זו הרוסית, וכמובן, זו של העולם הערבי המזרח-תיכוני שבו אנו חיים.

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

סיכומי והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לרוח מבקר המדינה מס' 39.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה.

ג. החלטה בדבר הסמכת ועדת הכנסת לבחור את נציגי הכנסת באספה הבוחרת את מועצת הרבנות הראשית לישראל

היו"ר ד' שילנסקי:
היום אני מבקש לדחות את זה.

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת ריבלין, זה בסדר, זה צריך להיות תמיד משני צדי הבית: יום אחד — אחד מבקש; ביום השני, לשם איוון, תמיד מבקש השני.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצעות לסדר-היום.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, לא ברור למה לא מצביעים. מליאת הכנסת איננה הסדר בין שתי סיעות. אנחנו זכאים לדעת מדוע נושא הנמצא בסדר-היום אינו מובא לדיון. אתה מדבר על שני הצדדים. אני אינני מבינה מה זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת שולמית אלוני, לא חשוב שהפעם מדובר בשתי הסיעות הגדולות. אני עונה בהבנה גם כשסיעות קטנות מבקשות. אבל כשיום אחד מבקש ממני ראש סיעה אחת לדחות סעיף מסוים, ואני מקבל זאת, הרי הצדק האלמנטרי מחייב אותי לקבל את הבקשה גם כשהיא באה מסיעה אחרת. חייב להיות צדק מסוים. איננו מקיימים עכשיו דיון בנושא זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת —

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא הקבוע בסדר-היום הוא החלטה בדבר הסמכת ועדת הכנסת לבחור את נציגי הכנסת באספה הבוחרת את מועצת הרבנות הראשית לישראל. אני מבין שחבר הכנסת חיים רמון מבקש לדחות את זה.

חיים רמון (המערך):

אני לא מבקש לדחות.

שהה דורון (הליכוד):

אני ביקשתי לדחות. לאחר שנודע לי שחבר הכנסת חיים רמון ביקש לדחות, אני ביקשתי לדחות.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר. חבר הכנסת חיים רמון, אני מבין שזה נעשה לשם איוון: יום אחד אתה ביקשת, היום חברת הכנסת דורון מבקשת.

חיים רמון (המערך):

אדוני, ביקשתי דחייה אחת. בפעם הבאה שתעלה את זה על סדר-היום, נצביע. העלית — מבחינתי אפשר להצביע.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר.

ד. הצעה לסדר-היום הצורך בפיתוח מואץ של הגולן

ברור, כפי שאמרתי, שאי-אפשר לרדת מרמת-הגולן, הן מבחינת הצורך להבטיח את גבולה הצפוני ואת יישובי הצפון, והן מבחינת הצורך להבטיח את מקורות המים שלנו, שאנחנו כל כך הרכה עוסקים בהם כיום, שהם עורק חיים, שחלקו עובר בגולן, שאיננו יכולים לוותר עליו.

אני מוכרח לומר במעמד זה: לא הייתי בכנסת בעת קבלת החוק, זה היה חודש לפני כניסתי לכנסת, אבל הרגשתי כאילו אני יושבת פה. צר היה לי על שמרבית חברי סיעתי, שהיו הראשונים בהקמת ההתיישבות בגולן, ראשוני הנאבקים על הצורך להתיישב בגולן, לא הצביעו בעד החוק הזה ויצאו מהאולם.

אבל, חברי הכנסת, פני לא להיסטוריה, אלא להווה ולעתיד. מה קרה בתשע השנים מאז החלת החוק על הגולן? אנחנו עומדים שבע לפני הכרעה גורלית במפרץ. סוריה של היום אולי כבר איננה סוריה של אז, והיא נמצאת בסיטואציה שונה מאותם ימים של החלת החוק, והלוואי שנוכל לבוא אתה שלום. אבל עמדתנו כלפי הגולן — אני מקווה שלא השתנתה ולא תשתנה. מי שמכיר את הצפון, את הגולן, יודע שאין כל אפשרות לראות את ישראל בלעדיו, והשאלה היא, האם השקענו בו בשנים אלה את המשאבים הדרושים לפיתוחו.

מיד עם החלת החוק, חודש לאחר החלת החוק, הוציאו אנשי הגולן חוברת ששמה: "רכבותיים נוספים בגולן". אנשי הגולן התאפיינו מראשית ההתיישבות, כפי שאמרתי, בדינמיות רבה, כחכנון, בגאונות יחידה, והכינו תוכנית מפורטת איך להפוך את הגולן, בתוך חמש שנים, מאזור עם 5,000 — 6,000 תושבים לאזור עם 20,000 תושבים לפחות. לדאבוני, אנחנו רחוקים מהמטרה הזאת. מאז החלת החוק אומנם הוספנו נדבכים, הוספנו תושבים, פיתחנו את הגולן, אבל אנו רחוקים רחוקים ממה שדיברנו עליו "תוכנית הרכבותיים", שכל-כולה היתה אמורה לעלות, אז, כ-11 מיליון שקל.

אם ב-1982 מנה הגולן כ-6,700 תושבים, היום מתקרב הגולן ל-10,000 תושבים, מתוכם בקצרים קרוב ל-3,000 תושבים ובהתיישבות הסובבת את קצרין ובגולן כולו קרוב ל-7,000, אולי מעט יותר, תושבים. 32 יישובים — 11 מושבים, עשרה קיבוצים, חמישה מושבים שיתופיים, שלושה מרכזים קהילתיים, מושבה ושתי האיחודיות נח"ל; אני מדברת כמובן על ההתיישבות היהודית.

יש בגולן גם 15,000 דרוזים, ובשנה האחרונה הוקמה מועצת פועלים דרוזים — — —

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אמרת שהגולן היה ריק. פתאום יש 15,000 דרוזים.

עדנה סולודר (המערך):
אני מדברת כרגע על ההתיישבות היהודית.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
פתאום יש 15,000 דרוזים.

היו"ר ד' שילנסקי:
אני מבקש לאפשר לחברת הכנסת עדנה סולודר להמשיך בנאום שלה.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
פתאום יש שם תושבים דרוזים, כן? עכשיו נולדו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עובדים להצעות לסדר-היום. ההצעה הראשונה, מס' 4205, היא בנושא: הצורך בפיתוח מואץ של הגולן — הצעתה של חברת הכנסת עדנה סולודר. בבקשה.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני תשע שנים חוקקה הכנסת את חוק רמת-הגולן כהליך מזוור. במשך שנים רבות היתה רמת-הגולן חלק בלתי נפרד מארץ-ישראל. אנחנו יודעים וקוראים על ההתיישבות בגלגל, בחורן, לפני מאות שנים. אבל החלק הזה נפרד מארץ-ישראל בהחלטה שרירותית אחרי מלחמת-העולם הראשונה, והרצף בין מדינת ישראל לבין הגולן נקטע.

שנים רבות אחרי מלחמת העצמאות חיינו תחת הרמה הסורית. שנים רבות חיינו תחת קני התוחמים של הרמה הסורית, כפי שהיא נקראה אז. מי שהכיר אותה מייד לאחר מלחמת ששת-הימים מצא שם בולת, בונקרים ותוחמים; כמעט לא יישוב, כמעט לא צמח, כמעט לא בני-אדם ובעלי-חיים, למעט בצפון. מי שחי באזור הזה ובאזור המפורז שנים זוכר כיצד לא היה אפשר להרים ראש באותו אזור, מתל-עזיאת ועד חלק-ציר.

לאחר מלחמת ששת-הימים התאפיינה ההתיישבות בגולן, שעלתה לשם מייד לאחר מלחמת ששת-הימים, בדינמיות רבה, ביכולת יצירתית גדולה, ואולי אחד הדברים החשובים ביותר — באחוזה גדולה בין המתיישבים מכל סוגי הקשת הפוליטית ומכל סוגי ההתיישבות. כפי שבעבר עלו לחורן בני צפת והגליל, שוב היו ראשוני העולים לגולן בני הגליל ובני עמק-הירדן, וכפי שאמרתי — ללא התחשבות בשוני בתפיסת העולם הפוליטית שלהם.

הגולן ידע משבר קשה מאוד במלחמת יום-הכיפורים, ואילו אנחנו, הקרובים לגולן, יודעים להעריך מה היה קורה. חס וחלילה, אלמלא ישבנו בגולן, הפינוי של היישובים הצעירים והשיבה שלהם, הניתוק הקשה של המתיישבים, שזה אף החלו להכות שורשים, השאירו עקבות, אבל גם נטעו בהם החלטה נחושה, שיש להקים ולפתח את הגולן. ומי שזוכר את אספת היישובים ב-1974, כשהחליטו על חיוק ההתיישבות בגולן, בכל צורות ההתיישבות, כפי שאמרתי, יודע מה היתה התחושה באותם ימים, אבל יודע גם מה היתה תחושתם של אותם מתיישבים שכל הזדמנות זרקו להם: אתם שם בגולן, כשבילכם אנחנו צריכים להתאמץ.

14 שנה לאחר חידוש ההתיישבות בגולן הפך הגולן, עם קבלת חוק רמת-הגולן, מדה-פקטו לדה-יורה, לא כאקט הפגנתי אלא כאקט הכרחי, שייתן בהירות למעמדנו בגולן, להכרתנו בחינוכיותו של הגולן, לביטחוננו של ישראל — כחלק בלתי נפרד ממנה. אף שהיו אלה ימים שלא נראתה בהם כל אפשרות להשקנת שלום או למשאומתן לשלום עם סוריה, הימים שלאחר ועידת-פאס, שבה נדחתה תוכנית השלום של הנסיך פאהד, נאמרו אז מעל כמת הכנסת, שאם יבוא יום ויהיה עם מי לדבר, לא ימנע צעד זה של החוק משאומתן לשלום. אבל, עם האמירה הזאת היה ברור, שאין ישראל יכולה לראות את עצמה ולהתקיים מבחינה ביטחונית ללא גבול הביטחון לעת שלום בגולן.

גם למתווכחים, אלה שחשבו שהגולן חייב להיות חלק מישראל, אבל התווכחו אם יש צורך לעגן את זה בחוק, היה

בתי-אב. חלוקת האוכלוסייה, מבחינה תעסוקתית: 20% מהחיים בה משרתים בצבא הקבע; 30% עובדי שירותים; 25% עובדי מפעלים באזור התעשייה; 20% — במסחר, רעצמאים; ועוד 5% עובדים מחוץ ליישוב. ואילו ביישוב החקלאי, גם שם קיימים למעלה מ-11 מפעלי תעשייה ומפעלי תיירות. בגולן, בשני אתרי המרכזים — חמת-גדר והחרמון, ובשני האתרים שלחוף הכינרת — מלון "כנרת" והלונה-גל, עובדים כ-2 מיליוני תיירים בשנה. זה אחד ממקורות הפרנסה הגדולים ביותר. צמחה שם איכות חיים מיוחדת, שבה שותפים חילונים ודתיים. המדרשה הציונית בחיספין מחנכת גם את ילדי היישובים הלא-דתיים, שבאים לשם להתכונן לבר-מצווה, והיא מעוגנת בנוף הגולן יחד עם שאר בתי-הספר ובתי-הספר של החברה להגנת הטבע בגולן.

כמי שידעה את הטעם של חיים תחת הרמה הסורית אני חושבת, שהיום יש לתגבר את ההתיישבות בגולן, לחזק אותה. שרשרת האורות בגולן, המפעלים, ההתיישבות, מצהלות הילדים, נוטעים ביטחון גם ביישובים למטה, ואם לא עכשיו, אימתי נחזק את הגולן? היו שנים, כפי שאמרתי, שחשבנו שלעולם לא נגיע לשלום עם סוריה. דווקא היום, כאשר נשמעים צלילים יותר מפוכחים מהצפון, זוהי העת לחזק את הגולן, להאיץ את הפיתוח שלו ולהגדיל את האוכלוסייה שלו כגבול של שלום.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

עדנה סולודר (המערכ):
אני מבקשת שהכנסת תדון בדרכים ובמשאבים המתבקשים לשם כך.

מקוצר הזמן לא העליתי את בעיות החקלאות הקשות, פיתוח המים, פיתוח אמצעי הייצור, אני רק רוצה לומר לכנסת: הרבה מאוד דנו השבוע בנושאי מים. הגולן חסך השנה 56% מהכמות שהוקצבה לו במים. 12,000 דונם נהפכו, לא נורעו בהם ירקות ושלחין, והוא הפסיד 4.5 ש"ח רק עקב משבר המים.

מכל הסיבות שאמרתי יש לתת את הדעת, היום במיוחד, לחיזוק הגולן.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה לחברת הכנסת עדנה סולודר. כבוד השר דוד מגן.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשנים האחרונות הואט מאוד קצב הגידול של האוכלוסייה היהודית בגולן, ואין ספק בכך שהוא מפגר בהשוואה ליעדים שהוצבו בתוכניות הפיתוח שהוכנו לאזור זה ובהשוואה לצרכים הלאומיים. בחמש השנים האחרונות גדלה האוכלוסייה בגולן בשיעור 4.5% כממוצע לשנה, לעומת קרוב ל-14% לשנה בתקופת החומש הקודמת. עם זאת, אף שאין בכך נחמה, מן הראוי להזכיר, שבעוד באזורי ארץ אחרים סבלנו ממאזן הגירה שלילי, הרי בגולן היה מאזן ההגירה חיובי, אומנם קטן בהיקפו.

העלייה ההמונית מברית-המועצות יוצרת הזדמנות להגדלת האוכלוסייה באזורי הפיתוח בכלל וגם ברמת-הגולן, אך הבעיה המרכזית היא ביצירת מקורות תעסוקה.

צדקה חברת הכנסת סולודר בהצביעה על כך שמיום התקבל חוק הגולן, מיום החלת הריבונות הישראלית בגולן,

עדנה סולודר (המערכ):
חבר הכנסת פארס, אני מבקשת ממך. אני מטפלת לא מעט ביישובים.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני מבקש ממך.

אליקים העצני (התחיה):
תראה את הדרוזים, איך הם נראו אז ואיך הם נראים היום.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

עדנה סולודר (המערכ):
שנים קשות, כפי שאמרתי, עברו על יישובי הגולן —

אליקים העצני (התחיה):

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת העצני וחבר הכנסת חסיין פארס, אולי אתם תתווכחו ביניכם? עכשיו רשות הדיבור לחברת הכנסת סולודר ואתם תמשיכו בוויכוח — — — אפילו חבר הכנסת דראושה אטם את אוזניו, הוא לא רוצה לשמוע את הוויכוח ביניכם. אל תפריעו לפחות לחבר הכנסת דראושה.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
תודה רבה לך. אני רוצה לציין, שעד היום הזה מרבית תושבי הגולן הדרוזים לא הסכימו לקבל את הריבונות הישראלית. שום דבר — — —

היו"ר ד' שילנסקי:
חברת הכנסת עדנה סולודר אפילו לא שומעת מה אתה צועק. היא בלאו הכי לא שומעת את צעקוהך.

עדנה סולודר (המערכ):
אני שומעת את צעקותי, אני לא מוכרחה להסכים אתן.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אליקים העצני (התחיה):
הוא מתפאר בזה שהם לא רוצים לקבל תעודת זהות ישראלית.

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת העצני, ראיתי שנרשמת להצעה אחרת. תשמור את דבריך להצעה אחרת.

אלי דיין (המערכ):
איך הוא יכול להירשם להצעה אחרת כאשר לא שמענו את ההצעה הזאת?

היו"ר ד' שילנסקי:
הוא שמע חלק מדברי הנואמת וזכותו להירשם להצעה אחרת.

עדנה סולודר (המערכ):
חברי הכנסת, המשבר שפקד את כל ההתיישבות לא פסח על ההתיישבות הצעירה בגולן, והיא ידעה גם עזיבות. אבל בגולן קיים פוטנציאל גדול מאוד לגידול ולפיתוח. בקצירין עצמה יש כיום, כפי שאמרתי, קרוב ל-3,000 תושבים בכ-900

בינואר, לפני תשעה ימים, נתכנסה מועצת הגליל, כראשותו של שר התעשייה ובראשות שר הכלכלה והתכנון, לישיבה אפקטיבית ראשונה, שבה פרסנו תוכנית בהיקף של 18 מיליון שקל לחימוש וליצירת מקורות תעסוקה כבר בשנה הנוכחית. ההתייחסות של מועצת הגליל לחבל הגולן, לרמת-הגולן, היא התייחסות הרואה את הגולן ואת הגליל כמקשה אחת בכל הנושאים הקשורים לפיתוח.

חברי הכנסת, אני בוודאי לא מחדש לאנשים המתמצאים בנושא התיירות כי פוטנציאל פיתוח התיירות הוא מגוון. לאור נופי הטבע, אתרי הקיס והעתיקות המצויים בגולן, מרכזי התיירות העיקריים יהיו בחוף הצפוני-המזרחי של הכנרת וכן בצפון-הגולן.

אחד התנאים החשובים ביותר להאצת הפיתוח ולהגדלת המשמעות של האוכלוסייה הוא השקעה בתשתיות, ובמיוחד בשיפור מערכת הכבישים בתוך האזור וכבישי הגישה אל האזור, תוך יצירת קשר אל מוקדי התעסוקה והשירותים. כמוכן, גם בתחום המים, כפי שהוזכר כאן, צריך להשקיע השקעות מיוחדות.

לדעת משרד הכלכלה והתכנון — ואני מקווה שבנושא הזה לא יהיה יוכוח מבחינת התפיסה בין חברת הכנסת סולודר לביני, לפחות כשנדון בוועדה — יש להעדיף הגדלת האוכלוסייה ביישובים הקיימים על פני הקמת יישובים חדשים.

פיתוח האזור צריך להתבצע תוך מגמה של שילוב אזורי ושיתוף פעולה מרבי בתוך המגזר הכפרי, ובינו לבין העיר קצרין, הן בתחומי התעסוקה והן בתחומי השירותים. השילוב האזורי יאפשר יצירת יתרונות לגודל, החשובים במיוחד באזורי פריפריה כמו רמת-הגולן.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את הצעתה של חברת הכנסת עדנה סולודר — ראשית, אני מכרך את חברת הכנסת עדנה סולודר על החלמתה, ושנית, על היוזמה — לדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת, ואני מאמין שהדיונים הפוריים בוועדת הכלכלה, כפי שלמדתי בשבועות האחרונים, יתרמו בוודאי להאצת קצב הפיתוח והכיסוס של רמת-הגולן.

רהבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, שאלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. בהסכמת השר, אפשר לשאול. הוא לא מיצה את זמנו. האם אתה מסכים לענות על שאלות, אדוני השר?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני מוכן.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את ההצעה לדיון בוועדת הכספים.

שושנה ארבל-אלמולחני (המערך):

— — — הכול לוועדת הכספים.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמולחני, כהתאם לתקנון ובהתאם לנוהל, אם יש שתי הצעות ביחס לוועדות, מעבירים את הנושא לוועדת הכנסת, והיא מחליטה באיזו ועדה הוא יידון. בינתיים נרשם חבר הכנסת העצני להצעה אחרת.

ב-14 בדצמבר 1981, ועד היום — ואנחנו מגיעים לתקופה של חשבון נפש המתייחס לתקופה בת עשר שנים — אוכלוסיית היהודים גדלה רק מ-6,700 נפש ל-10,000 נפש. בסוף 1989 מנתה האוכלוסייה הכוללת ברמת-הגולן 25,000 נפש.

האוכלוסייה היהודית מתגוררת, כידוע, ביישוב העירוני קצרין, שאוכלוסייתו היא למעלה מ-3,000 נפש, וב-28 יישובים כפריים מסוגים שונים. האוכלוסייה הלא-יהודית מרוכזת בחמישה יישובים אחרים בגולן.

קיימים גורמים אחדים המקשים את אכלוסו ופיתוחו של הגולן. חבל ארץ זה מרוחק ממרכזי האוכלוסייה ומן הפעילות הכלכלית. יתר על כן, רמת-הנגישות אל האזור ובתוך האזור נמוכה בגלל מערכת כבישים לקויה, דבר המקשה יצירת קשר עם אזורי הארץ האחרים וקשר פנימי בין היישובים באזור. בגלל אוכלוסייה קטנה ומפוזרת, השירותים ורמתם בלתי מספקים ועלותם יקרה.

נוסיף על כך כי בעת האחרונה גורמים בלתי מוסמכים, גם במשכן הכנסת, מעלים קולות אשר בעיני נחשבים כקולות צורמים, המפקקים בהתייחסותה של הממשלה כלפי רמת-הגולן. אדוני היושב-ראש, בשם ראש הממשלה ובשם הממשלה אני מודיע, כי הגולן היה, הינו ויהיה חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זה על דעת שר החוץ?

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא אמר במפורש בשם מי הוא מודיע.

אלי דיין (המערך):

אבל שר החוץ הודיע רק אתמול שהוא מוכן להיכנס למשא-ומתן.

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא שמע את השאלה, ואם הוא ירצה, הוא יענה. נשאר את זה לשיקול דעתו של הנואם.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

חבר הכנסת צוקר, בניגוד לפקדים מסוימים של הממשלות שניהנו בכנסת השתי-עשרה, הממשלה הנוכחית מדברת בקול אחד ומתכוונת לכל מלה אשר היא אומרת.

חגי מירום (המערך):

במיוחד בקבינט הקליטה.

אלי דיין (המערך):

זו חדשה טובה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

חברי הכנסת, גידול האוכלוסייה בגולן צריך, לדעתנו, להתרכז בעיקר בעיר קצרין, ולכן יש למקד בה את עיקר מאמצי הפיתוח. בגלל מציוי עיקר הפוטנציאל של הפיתוח החקלאי באזור, הפיתוח הנוסף, לדעת משרד הכלכלה והתכנון, יתבסס בעיקרו על התעשייה, הן בעיר קצרין והן במגזר הכפרי. רצוי שהפיתוח התעשייתי בגולן יושתת במידה רבה על ענפים שמאפיין אותם קצב צמיחה גבוה, ערך מוסף גבוה לעובד ומרכיב גבוה של כוח אדם מיומן. מבחינת הטבות למשקיעים בתעשייה, הגולן מסווג כאזור בעל העדיפות הגבוהה ביותר. האזור כולו, כידוע, מסווג כאזור פיתוח א', לפי החוק לעידוד השקעות הון, והעיר קצרין מסווגת כאזור פיתוח א' פלוס.

כאן המקום, אדוני היושב-ראש, לעדכן את הכנסת כי ב-

שבח וייס (המערך):

שבח וייס (המערך):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שבח וייס, אתה רוצה להציע הצעה אחרת?

שבח וייס (המערך):
יש לי שאלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

האם אדוני השר מסכים?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
אני מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

הראשון שביקש לשאול הוא חבר הכנסת רחבעם זאבי. בבקשה, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, האם לממשלת ישראל יש התחייבות מדינית שלא להפנות עולים לרמת-הגולן? אם אין התחייבות כזאת, האם תהיו מוכנים להפנות עולים לרמת-הגולן?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה לחבר הכנסת שבח וייס. בבקשה.

שבח וייס (המערך):

אדוני השר, כחבר בממשלה, שהיא גוף קולקטיבי של קביעת מדיניות, האם יש לך ידיעה — והאם תוכל למסור לנו משהו על כך — על איזה סוג שהוא של גמישות, או כוונות מצד הממשלה לנהל משא-ומתן עם סוריה לגבי עתיד רמת-הגולן? זה קשור מאוד גם לתוכניות פיתוח, כי אם אכן יש תוכניות כאלה, אולי כדאי לשנות את מגמות הפיתוח.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

אליקים העצני (התחיה):

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. בבקשה, אדוני השר, אתה יכול לענות.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, דומני שעניתי על שתי השאלות במהלך הסקירה שמסרתי כאן, ואמרת כי עמדתה של הממשלה לגבי רמת-הגולן היא שרמת-הגולן היא חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל. יתירה מזאת, חבר הכנסת זאבי, עניתי לחברת הכנסת סולודר, כי התנאי לפיתוח הגולן — ואנחנו רוצים לפתח אותו — הוא הפניית עולים חדשים לחבל זה, אשר משוער לתושבים חדשים, שיוכלו, בעזרת הממשלה ובעזרת הפיתוח האזורי, למצוא את תעסוקתם במקום.

כחבר הממשלה אודיע לחבר הכנסת פרופסור שבח וייס: אין שום דיונים על משא-ומתן עם סוריה, ובכל מקום והזדמנות שתשאל אותי על עתידו של הגולן במשא-ומתן שכזה, אחזור ואדגיש את החוק שכנסת ישראל קיבלה ב-14 בדצמבר 1981. לא לחינם עוגנה החלטת הממשלה בחוק, והחוק הזה מדבר על כך שהריבונות הישראלית, החוק והמשפט חלים ברמת-הגולן. אם אני צריך לומר פעם שלישית, כדי לשכנע או לפחות להרגיע, שהגולן הוא חלק בלתי נפרד מישראל, אני מוכן, כרשות היושב-ראש, לעמוד כאן עד נעילת הישיבה ולחזור על כך בכל תוקף כמה פעמים שייצרך.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

לבסוף, אם מותר לי, בקשה. אינני יודע אם מותר לגלות יחסי ידידות בין חברי כנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

זה תמיד רצוי.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני מבקש מסגן יושב-ראש הכנסת חבר הכנסת דן תיכון, כדי לסייע למשרד הכלכלה והתכנון לקדם את התוכניות תוך פריסתן בוועדת הכנסת המתאימה, לאפשר בכל זאת, בלי לסבך את המערכת, להעביר את הדיון בנושא זה לוועדת הכלכלה של הכנסת; אם מותר לי לבקש.

דן תיכון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

רק רגע, חבר הכנסת דן תיכון, עכשיו יש הצעה אחרת של חבר הכנסת אליקים העצני. בינתיים יש לך זמן לשקול ולהחליט. חבר הכנסת העצני, הצעה אחרת. בבקשה.

אליקים העצני (התחיה):

אדוני היושב-ראש, בתחילת דברי אני מבקש לברך את כבוד השר מגן על דבריו המרגיעים בשם ראש הממשלה והממשלה.

עם זאת, אני חושב שהתקווה של חברת הכנסת סולודר, ששום אדם אינו מעלה על דעתו לשנות את החוק בעניין הגולן, היא קצת מוגזמת. נשקפת לגולן סכנה מתוכניות הנרקמות אצל שר החוץ דוד לוי, ושמענו את ידי ימינו ושופרו הראשי, חבר הכנסת ראובן ריבלין, אומר בכל הזדמנות בפה מלא, שיש לסגת מן הגולן למען השלום עם סוריה. ואסור לעצום את העיניים.

הייתי מאושר יותר לו שמעתי מכבוד השר מגן גם לשון עתיד — לא רק שיש חוק כזה ושהגולן הוא חלק בלתי נפרד, אלא שגם יהיה כזה ושגם לא יהיה משא-ומתן בנושא הזה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

חבר הכנסת העצני, נקטתי לשון: היה, הווה ויהיה.

אליקים העצני (התחיה):

תודה רבה. אני מודה מאוד.

היום, בעיתון "הארץ", מצוטט השר דוד לוי כאומר, שיש לשנות את הסטטוס-קוו בגולן. האם הוא מתכוון לספח עוד איזה קטע ממזרח שחסר לנו? זאת לא הכוונה. את הסטטוס-קוו בגולן ניתן לשנות רק בכיוון של ויתורים לסוריה. לכן אי-אפשר לומר, שהממשלה מדברת בעניין זה בקול אחד. כדי להשמיע אות אזהרה — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת העצני, זמןך תם.

אליקים העצני (התחיה):

אני כבר מסיים.

קריאות:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

ההגיונות מחייבת, כאשר משרכים באופן אישי את שמו של חבר הכנסת, שיוכל להגיב, אבל אני לא אוכל לתת לו, לצערי, יותר מדרקה כדי לעשות זאת.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, להלן הערותי: 1. אינני שופרו של איש, ודאי לא שופרו של השר דוד לוי, אף שאני בהחלט חושב שהייתי רוצה להיות יד ימינו.

2. הבעת דעתי בנושא רמת-הגולן היתה על דעתי עצמי, ולא ייחסתי כל מחשבה כזאת לשר דוד לוי. דעתי נסמכה על דברי ראש הממשלה, בזמן הגשת החוק לכנסת, כאשר נאמר כי הגבולות הסופיים של רמת-הגולן ניתנים למשאיומתן אם וכאשר יחזרו בהם הסורים מדרכם הרעה וידברו אתנו שלום.

יש גם מכתב של ראש הממשלה, שהיה היוזם של סיפוח רמת-הגולן, של החלת החוק הישראלי על שטחי רמת-הגולן, שהיום הם חלק בלתי נפרד מארץ-ישראל וממדינת ישראל. גם אז, במכתב שנשלח לנשיא קטר — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת ריבלין, אני מאפשר לך להשמיע רק עוד משפט אחד.

ראובן ריבלין (הליכוד):

לא מפאת כבודי, אלא מפאת כבוד ראש הממשלה לשעבר, ומפאת כבודם של השרים שהוזכרו, אני מבקש לומר את הדברים האלה, שגם אז נאמרו לנשיא ארצות-הברית קרטר, באותה רוח. יש להבחין בין סיפוחה של ירושלים כחבל ארץ בלתי נפרד — מזכותו של העם היהודי ברמת-הגולן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת ריבלין, תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

אליקים העצני (התחיה):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת העצני נרשם לקבל את רשות הדיבור להסיר את ההצעה. הוא הציע להסיר את ההצעה, ולחלופין, אבל את ההצעה החלופית שלו פסלתי, כיוון שבהתאם לפרוצדורה אין דבר כזה כמו לחלופין להעביר את ההצעה לוועדה. כדי להעביר את ההצעה לוועדה הוא לא היה צריך לקבל את רשות הדיבור. מספיק לעשות מה שעשה חבר הכנסת דן תיכון.

בפנינו עומדות שתי הצעות: 1. להסיר את ההצעה לסדר-היום — של חבר הכנסת אליקים העצני; 2. להעביר את ההצעה לוועדה. מי שמצדד בהצעה להעביר את ההצעה לסדר-היום לוועדה יצביע בעד, ומי שהוא בעד הסרתה, יצביע נגד. הלוח מופעל: נא להצביע. זו הצבעה מס' 1.

ה צ ב ה

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה

— 27 —

היו"ר ד' שילנסקי:

אף שזמן חס, אני מאפשר לך לומר עכשיו רק מה ההצעה האחרת שלך.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

עמנואל זיסמן (המערך):

— — —

אליקים העצני (התחיה):

אם חבר הכנסת זיסמן יפסיק להתלהב כל כך, אולי אוכל לסיים את דברי. מה אני מפריע לך?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת העצני, אתה לא יכול להתווכח עכשיו עם חבר הכנסת זיסמן. אתה יכול רק להגיד במשפט אחד מה הצעתך האחרת. לא אתן לך לנמק יותר.

אליקים העצני (התחיה):

הצעתי היא לדון בנושא במליאה, ואם זה לא ניתן, להסיר — — —

עדנה סולודר (המערך):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש מכולם להתרכז. חברת הכנסת עדנה סולודר הציעה, בהתאם לפרוצדורה, לדון בנושא במליאה. כבוד השר הציע להעביר את הנושא לוועדה. מה ההצעה האחרת שלך?

אליקים העצני (התחיה):

אני כבר אומר. אי לזאת, אני מציע להסיר את הנושא מסדר-היום, כי זה לא עניין לוועדת הכלכלה. אם אפשר, צריך להעביר אותו לפחות לוועדת החוץ והביטחון, כדי שישב לא השר מגן אלא השר דוד לוי.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת העצני, תודה רבה. בהתאם לפרוצדורה, אתה יכול להציע הצעה אחת, והיא להסיר.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דן תיכון, אתה שיניית את דעתך בקשר לוועדה שתדון בהצעה?

דן תיכון (הליכוד):

לאור פנייתו של השר דוד מגן, אני מסכים שהנושא יעבור לוועדת הכלכלה, ובלבד שהדיון יהיה תכליתי ומעשי.

היו"ר ד' שילנסקי:

בוודאי, כל דיון בוועדה — על אחת כמה וכמה כשהיושב-ראש היא חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמולינו — הוא דיון מעמיק ומעשי.

קריאות:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת עדנה סולודר, את מסכימה להעביר את ההצעה לוועדה? יש הצעה אחרת. ההגיונות מחייבת, מאחר שהוזכר שמו של חבר הכנסת, את זכותו להגיב — — —

היו"ר ד' שילנסקי:
הוחלט להעביר את הצעתה של חברת הכנסת עדנה סולודר, הצורך בפיתוח מואץ של הגולן, לוועדת הכלכלה לדיון.

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום
4 —
נמנעים — אין
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

ה. הצעה לסדר-היום

מינויים לתפקידים בכירים במשרד החינוך והתרבות

היו"ר ע' עלי:
כבוד השר, הנואם רוצה שתשמע את דבריו.
דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חבר הכנסת יאיר לוי, אני אמרתי שאני מתקומם נגד ההנחה הזאת — — —
היו"ר ע' עלי:
חברי הכנסת, אני מבקש מכם שלא להפריע לשר לשמוע את דבריו הנואם.
חגי מירום (המערך):
מה קורה? איזה מין ישיבה היא זאת?

היו"ר ע' עלי:
חבר הכנסת חנן פורת, אני מבקש שלא תפריע לשר.
דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לפני כשישה שבועות פרסם משרד החינוך והתרבות חוזר מנכ"ל, המיועד להיתרגם לרוסית, ובו תיאור מאוד לא מפורט של מערכת החינוך הממלכתית, ותיאור מפורט מאוד של מערכת החינוך הממלכתית-דתית. לו היה חוזר זה מיתרגם לרוסית, וזה היה ייעודו, הוא היה מציג בפני העולים מברית-המועצות תמונה מסולפת של המערכת, והיה מפתה אותם ללכת למערכת שאיננה תואמת את השקפת העולם שלהם.

החוזר נגנו על-פי הוראת השר, אם כי, אדוני השר, השבוע הוא עוד הגיע לבתי-הספר, שישה שבועות אחרי שהוא יצא, ושבועיים אחרי שהשר הורה על גניזתו.

פרט אחר, ומייד תבינו איך הוא קשור להצעת, הוא ציטוט מדבריו של השר המר בכנס של המפד"ל, שנערך בחודש ספטמבר: "אנו צריכים", אומר השר המר לחברי המפד"ל, "להתחיל ולהתמודד על נפש הילד העולה, ולהצליח שיהיה בשירות החינוך הממלכתית-דתי. — זה, כאמור, ציטוט מעיתון "הצפה".

פרט שלישי מעניין, שגם הוא מתקשר לנושא דברנו, הוא כזה: לפני זמן קצר הועברה היחידה למורשת יהדות המזרח מאחריותו של המנכ"ל לגוף אחר, שסביר להניח שהשקפת עולמו ורוחו תהיה שונה מאוד ממה שהיא היתה עד עתה. זה תואם את מה שקרה, את כיווצה של היחידה למוקרטית, שתקציבה קוצצו באופן ניכר והועברו למטרות שכינן לבין למוקרטית מקרה בלבד.

אדוני השר, הצעתי לסדר-היום איננה דנה במינויים מפלגתיים. יותר מזה, היא גם איננה דנה במינויים פוליטיים. זו לא מערכת מקצועית. אני מדבר על מינוי במערכת מחנכת, שבין השאר, תפקידה לשקוד, לטפח השקפת עולם, של ממלאי תפקידים בעלי השקפת עולם, שלעתים איננה מתיישבת עם

היו"ר ד' שילנסקי:
אני מזמין את חבר הכנסת דוד צוקר להעלות את הצעתו לסדר-היום מס' 4176, בנושא: מינויים לתפקידים בכירים במשרד החינוך והתרבות.
היו"ר ע' עלי:
חבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה.
דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני רוצה לומר לחברי הכנסת מראש, שהצעתי לסדר-היום תידחה — — —

היו"ר ע' עלי:
חברת הכנסת עדנה סולודר, חבר הכנסת העצני, אני מבקש מכם לשבת במקומות.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני רוצה לומר מראש ליושב-ראש ולחברי הכנסת, שהצעתי זאת תידחה על-ידי השר בכזו, ויותר מזה, היא תוגדר אפילו כהבל הבלים. השר יגדיל לעשות ויגדיר את הצעתי כצביעות. כיצד ואיך אני יודע? כיוון שהשר, עוד לפני שהוא שמע את הצעתי, לשכתו שלחה בטעות את התשובה שלו בפקס למכשיר פקס סמוך למשרדנו. על-פי זה שר החינוך והתרבות יודע מראש לומר — — —

אלי דיין (המערך):
על-פי חרם דרבנו גרשום היה אסור לך לקרוא את התשובה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
התשובה הגיעה במסמך פתוח. נוסף על כך, לפי דעתי רבנו גרשום לא התייחס באופן מפורש לפקסמיליה.

היו"ר ע' עלי:
חברי הכנסת, אני מציע להפנות את כל השאלות ההלכתיות האלה לכתובת אחרת.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
יותר מזה, מעבר לפיקנטריה שבעניין, אני רוצה להתקומם נגד ההנחה, עוד לפני שמישהו שמע את מה שאנחנו אומרים, האומרת שכל רצוננו, אדוני השר, הוא להטיל ספק בכך שחובש כיפה יכול למלא תפקיד ממלכתי, ולהניח מראש שאנחנו רוצים לראות אתכם כאזרחים מדרגה שנייה. זאת הנחת היסוד הנמצאת ביסודה של אותה פקסמיליה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
חבר הכנסת דוד צוקר, האם יש לך משהו נגד חובשי כיפות?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
להיפך; לא שמעת מה שאמרתי.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מרכז נושא הקליטה, הכפוף למשנה החדש למנהל הכללי,
הוא מינוי חדש של אדם מתוך החינוך הממלכתי-הרתי. יועץ
השר לקליטת עלייה, בתחום התוכני, גם הוא מהחינוך
הממלכתי-הרתי. תושב גוש-עציון, מי שהיה מזכ"ל "בני
עקיבא". מי שאחראי ל-3,000 כיתות אולפנים, כל המערכת
— חינוך ממלכתי-רתי.

מנכ"ל חברת המתנסים החדש — חינוך ממלכתי-רתי.
מינהל החינוך הבלתי-פורמלי העומד לקום — עורר כהן
מהחינוך הממלכתי-הרתי. יועץ פדגוגי לשר — החינוך
הממלכתי-הרתי. דובר חדש למשרד החינוך — מי שהיה עד
עכשיו דובר המפר"ל.

החטא הקדמון הוא, אדוני השר, שלאדם חילוני אין
דריסת-רגל בחינוך הממלכתי-הרתי. איש לא יכול להיכנס
לשם, חבר הכנסת פרח, ואתה יודע את זה, עבדת שם. בחינוך
הממלכתי נהגו כבני-אדם, כבני תרבות, אבל איוון שנשמר
במשך שנים מופר עלידי שר, שהוא שר אחר. בקדנציה
הראשונה היה המר אחד, והיום אנחנו מדברים כנראה על המר
שונה. זה אותו המר, שמפלגו הביאה לכאן את החוק הנורא
מכול בחוקים הרתיים, חוק ההסמכה. זה אותו שר, שהפעם
הוא אגרסיבי הרבה יותר בתחום המינויים, שאצה לו הדרך
להנחיל השקפת עולם שהיא זרה למרבית החינוך הממלכתי,
זרה למרבית ההורים.

מיכאל איתן (הליכוד):
מי קבע את זה?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כל המינויים הללו יושבים על תשתית של מינויים שנעשו,
אולי בדין ואולי בצדק, בקדנציה הקודמת. הם נשמרו תחת
שלטונו, תחת כהונתו של השר נכון, משום שסברנו שגם בתוך
החינוך הממלכתי יש מקום לאנשים דתיים. אבל אי-אפשר

מיכאל איתן (הליכוד):
מי זה "סברנו"?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כל המחנה החילוני, זה לא כולל אותך.

אבל אי-אפשר להניח למצב, אדוני השר, שבו, למשל

מיכאל איתן (הליכוד):
בקשר לנכון — — —

היו"ר ע' עלי:
אני מבקש להפסיק.

יאר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
חבר הכנסת צוקר, נצא מתוך הנחה שזה נכון. אתה לא
חושב שכל השרים הם אותו דבר?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
במקום שינהג השר וישמור על איוון רגיש כל כך בשאלות
חינוכיות רגישות כל כך, כמו שעשה, למשל, שר הפנים במשרד
הפנים — הוא חשב, שדווקא משום שחושדים ודווקא משום
שחוששים צריך למנות מנכ"ל מקצועי. אתה שינית את צמרת
משרד החינוך, ואולי אינך יודע, שבתוך המשרד שלך יש
התקוממות גדולה נגד העניין הזה. יש חשש גדול, שאתה הולך
להנחיל סוג של השקפת עולם שהיא זרה לחלק גדול מן
העובדים, מקברניטי המערכת, מן ההורים של המערכת.

השקפת עולם חופשית-חילונית של החינוך הממלכתי. השקפת
העולם הזאת של חלק מן האנשים, ומייד אמנה את שמוחיהם
— שהם, אחד לאחר, טובים — השקפת עולמם העומד
במקרים רבים בסתירה, בהתנגשות, עם זו של הורי הילדים,
השולחים את ילדיהם לחינוך הממלכתי מתוך הנחה ששם הם
יקבלו חינוך מסוג מסוים ומתוך הנחה ששם לא יקבלו חינוך
השקפת עולם מסוג אחר.

אני מתייחס מאוד ברצינות לאנשים שמינית כחודשים
האחרונים, ולכן אני חושש. אחד לאחר — אני מכיר גם חלק
מהם. הם אנשים מוכשרים, ולכן החשש שלי גדול. בעלי
התפקידים הללו, הביצועים שלהם יעמדו פעמים רבות, אדוני
השר, בסתירה להשקפת העולם של החינוך הממלכתי.

אציין את האשד, את השיטפון, של אותם מינויים של
החודשים האחרונים. אני מדבר על לשכת השר — זכותו
להביא את העוזרים החדשים. כמעט כל צמרת משרד החינוך
היום שייכת לחינוך הממלכתי-הרתי, במינויים חדשים. המנהל
הכללי החדש — החלפת אותו, דבר שלא עשית בקדנציה
הראשונה שלך. היית אז המר אחר. מנהל כללי חדש ושני
עוזריו — מינוי חדש, מתוך החינוך הממלכתי-הרתי. המשנה
למנהל הכללי — אדם ותק, מינוי חדש. בן-ציון דל קיבל
לסמכותו את כל האחריות לנושא הקליטה.

כמעט כל נושא הקליטה מצוי היום בסמכותם, בניהולם,
תחת מרותם של אנשים בעלי השקפת עולם דתית — זכותם
לעבוד במשרד, אדוני השר, ואל תשלוף לי את השפן הזה —
אבל מוזר שאנשים בעלי השקפת עולם כזאת יקלטו עלייה
בהיקף כזה, עלייה שכל השקפת עולמה חילונית, אתאיסטית
כמעט. יש פה איזו בעיה.

שר החינוך והתרבות ז' המר:
כלומר, אתה מחפש לא סתם חילונים, אתה גם מחפש
אתאיסטים שיבואו.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני לא אמרתי את זה. אמרתי שאנשים — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מייד נגיע גם לחטא הקדמון הזה, חברת הכנסת אלוני.

יהודה פרח (הליכוד):
— — —

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חבר הכנסת פרח, תיכף אגיד לך כמה זה נכון. לי יש
מיקרופון ולחברת הכנסת אלוני אין, ולכן לי יש קול חזק יותר.

מרכז נושא הקליטה — — —

יהודה פרח (הליכוד):
— — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש להפסיק. חברי הכנסת, אני מבקש להירגע. חבר
הכנסת פרח. חברת הכנסת אלוני, אני מבקש להפסיק. חברת
הכנסת אלוני, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. אני
מבקש להפסיק את הערות הביניים.

צריכים להיות מוסדרים פורמלית על-פי התקנות והחוקים, וכך אומנם הדבר — הייתי רוצה למנות קודם כול את מי שיכול למלא את התפקיד, כפי שאני מבין את זה, באופן הטוב ביותר.

אתה אומר "המר אחר"? אגב, את המסע הזה הכרתי בעוצמה גדולה פי כמה לפני 13 שנים, כאשר התמניתי: מאותו מחנה — פי אלף, ישר אלי, לא אל פקידים שאני ממנה. אני זוכר אותו מהפעם הקודמת שנבחרתי לשרת כשר החינוך והתרבות. הותקפתי באופן בלתי-רגיל כמי שאינו ראוי לשאת אצטלה זאת, והסיבה נאמרה: מפני שיש לי כיפה על ראשי.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא, זאת לא הסיבה.

שר החינוך והתרבות ז' המר:
אבל, על אף המסע השקרי ושטיפת המוח שעשיתם אז, ציבור ההורים ברובו המכריע — וסקרים הראו את זה — ציבור המורים וציבור התלמידים לא קנו את שטיפת המוח שלכם. יש לכם הפעם אסטרטגיה עקיפה, לפגוע ביכולת שלי לפעול — —

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מי זה אתם?

שר החינוך והתרבות ז' המר:
מי שמעלה את זה.

— — להטיל ספק בשיקולי העניינים דרך ספירת הראשים המכוסים או המגולים של מי שעובד במשרד הזה.

אני עצמי, חברי הכנסת, לא סופר חילונים מול דתיים. אני בוחן מה המדיניות שלהם, מה הכשרון שלהם, מה המטרות שלהם ועם מי אני יכול לעבוד טוב יותר כדי לקדם את המסרים ומטרות החינוך, נכון, כפי שאני מבין אותם, ואני אגיד מה אני מבין.

על כן אני תובע שיתוכחו עניינית גם בכנסת על פעולות, על כיוונים שאני מפעיל, בלא שיספרו כיפות ויפסלו בגללן. אגב, רציתי לומר דבר מה לגבי הטקסט המוקדם שאתה אומר שהוא בידוי: אני יכול לומר את זה עליך. כאן כתוב משישהו אחר מראשי העוסקים כאן בעניין אמר — גם אתה עצמך אמרת — כך: אני חייב להודות שזה וזה שמינית הם אנשים מוכשרים, אנשי חינוך, אנשים פתוחים — —

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אמרת מוכשרים.

שר החינוך והתרבות ז' המר:
לא דיברתי עליך, אמרתי שזה היה כתוב, אולי יש לך הטקסט, אולי לקחת ממנו.

— — תורמים לחינוך יותר מאחרים שהוא מנה אותם, אבל הם דתיים. לכן אמרתי לו ואני אומר לכנסת: זה לא מקובל עלי, שאדם טוב ומתאים עניינית, אפסול אותו בגלל הכיפה.

אני רוצה לומר עוד דבר, אף אחד — אני חוזר ואומר — אף אחד מעשרת ראשי המינהל — המשרד חולק בזמן שלא הייתי שר לארבעה מינהלים, ואף אחד מראשיהם אינו דתי; אף אחד מששת ראשי האגפים הבכירים אינו דתי. זה המספר. לא היה אף דתי אחד ראוי לבוא בקהלם ולהגיע לרמתם. ולא עלה בבעתו של חבר כנסת דתי אחד במשך שש שנים אלה להביא את זה לכנסת, גם לא על דעתי כחבר כנסת. לא ספרתי את הכיפות שישנן או אינן. הרי יש בכל זאת כמה דתיים במערכת החינוך. אף אחד לא היה בתפקיד בכיר במשרד — —

אדוני השר, אולי לא זאת היתה הכוונה שלך, אולי אתה נלחץ על-ידי המפלגה, אבל ברור לי, שמדינת ישראל קיבלה שר חינוך שונה מזה שהיה לה לפני שנים מספר, שר חינוך שלעניינו עומדת אינדוקטרינציה לא הגונה, שבסופו של דבר רק תלבה ותגביר מלחמת תרבות, שאנחנו כבר ממילא בעיצומה.

היור' ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד צוקר, שר החינוך והתרבות, מר זבולון המר, בבקשה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
לא קיבלתי תשובה מחבר הכנסת צוקר.

היור' ע' עלי:

אני מציע לך לשוחח אתו בחוץ אחריו שהשר יסיים את דבריו.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לצערי, אני יודע שיש כאלה שעדיין סבורים, שמי שחובש כיפה מוחו מוגבל יותר.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

שר החינוך והתרבות ז' המר:
עוד מעט נראה מי דמגוג.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
תעשה את זה לדין רציני.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

אני אעשה אותו רציני קצת יותר משלך. תן לי לסיים.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

תעזוב את מה שהכנת מראש. תתייחס לגופו של עניין.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

זה שמישהו מוסר לך פה מסמכים, זה נושא אחר. אם יש לך פה מהלכים, או במשרד החינוך, אשרך.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא, זה הגיע אלי בבקסמיליה.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

אליך זה הגיע? אליך?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כן.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

אל תסיט את הדברים, בוא נדבר על העניין עצמו. קודם כול, תשווה את זה עם מה שאני עומד להגיד.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אנחנו משווים את זה.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

אני לא אסטה, אני אוסיף על זה.

אני יודע, ותסתירו את זה כמה שתסתירו, יש כאלה שחושבים, שמי שחובש כיפה האופקים שלו צרים יותר, או לפחות אין לו פתיחות — ואתה גם אמרת את זה — וכאילו שיטתו המתמדת היא שטיפת מוח, אינדוקטרינציה, מי שהוא דתי — זה אינדוקטרינציה ותו לא.

אני לא מקבל את המגירה הזאת, שבה אתם רוצים לסגור אותי ואת חברי. במדיניות המינויים שלי — וכמובן, אלה

שהאנטישמיות עושה. אתה אומר: הדתיים לא יכולים להיות. אני מקווה שהכנסת הזאת לא תסכים בשום אופן לכך שאיש חרדי, או איש דתי ייפסל מלשרת באיזה תפקיד במדינת ישראל.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אבל חילוני נפסל מלשרת בחינוך הדתי.

שר החינוך והתרבות ז' המר:
שקר. כל ראשי המינהלים, כל ראשי האגפים הבכירים הם אנשים חילונים.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זה לא נכון. בצמרת המשרד הוחלפו כמה אנשים.

שר החינוך והתרבות ז' המר:
מה זה צמרת? האם העלינו אי פעם הצעה לסדרהיום מדוע חילונים מתמנים לרוב המוחלט של המשרות הרגישות בארץ? אני יכול למנות אותן. ספרנו כיסויי ראש שלהם?

חברי הכנסת, הגיע הזמן שלא בדוק את הזכות והיכולת של אדם לשרת את העם והמדינה בנאמנות, ביעילות, בשרות, על-פי חבישת כיפה או הסרתה, הימצאותה או היעדרה. הגיע הזמן להגיד שהמלחמה הזאת נגמרה. אם חבר הכנסת דדי צוקר רוצה להמשיך בה, אני לא הפרטנר שחושב באותם דפוסים שלו. אני עברתי את זה. דיברתי על זה בטקס הענקת "פרס ישראל", ואני אומר פה: גם אתם צריכים את הסובלנות.

אתה קובע בהצעה לסדרהיום, שיש שני סוגי אזרחים, ואין רצון לפגוש אדם באשר הוא. במקום להקשיב ולשפוט על-פי העובדות, מסתכלים על הצורה. לא נכון לעשות את זה. אם אתה אומר שתפיסה דתית של אדם לא מאפשרת לו לשרת כיושר ובכבוד את מי שאינו מסכים אתו, אני חולק על זה. אם אתה רוצה להפגין תוהו, שרק חילוני יכול לשרת את כלל האוכלוסייה ודתי לא יכול, זה פשוט לא נכון. גם החילונית היא אידיאולוגיה, רבותי. היא לא נייטרלית, היא לא אובייקטיבית, גם היא מבוססת על השקפת עולם. אתם בוודאי חושבים כך. ועל כן, לא זאת דרך ההבחנה שצריך לעשות במינויים האלה.

זה המסר העולה מן ההצעה הזאת. מטעמים של שוויון האזרחים והדמוקרטיה אסור לקבל את זה. תמנו במדינה את מי שאנחנו רוצים באופן חופשי, אבל אם הם חובשים כיפה, תעצרו אותם, תגבילו אותם, הם לא שווים לאחרים, הם מדרגה אחרת. שימו עליהם נומרוס קלאוזוס, תספרו אותם. אם אין לו כיפה הוא יכול להיות קיצוני, משמאל — בוודאי, אולי גם מימין, ובלבד שהוא לא יהיה דתי. אם הוא דתי, צריך לספור אם רוצים למנות אותו. אם יש מי שמעז לבחור בהם, תפחידו אותם, תפחידו אותם. אתם רוצים להפחיד אותי בעיתונים מסוימים, אפילו בכנסת.

חברי הכנסת, תאמינו לי, צמרת משרד החינוך, וזו עובדה, אני לא מציין זאת לטוב או לרע, היא חילונית בעיקרה. כך היא מונתה לאורך שנים, וכך עד היום. אני לא בודק בציציות של האנשים. הם אחראים לכל המגזרים כראוי להם ולנו. הם טובים. אני עובד אתם כאמונה ועם הכבוד הראוי.

כל הסיפורים שחבר הכנסת צוקר העלה הם בין עלילות לבין המצאות מצויות מן האצבע. אני יכול לפרט, אבל אינני רוצה להטריד את הכנסת. אני יכול לפרט את כל המינויים של משרד החינוך ולחלק את הרשימה לכל חברי הכנסת. אבל לטובת האנשים החילונים במשרד החינוך, אינני רוצה שהם ירגישו כאילו אינני רואה אותם כשווים. אני לא מבין מדוע אתה צוחק.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה רוצה שאתן את כל הרשימה של מנהלי מחוזות. של הכשרה, של השתלמות?

שר החינוך והתרבות ז' המר:
ודאי, אתה סופר כיפות. אף אחד מארבעת ראשי המינהלים, אף אחד מששת ראשי האגפים הבכירים, אני יכול למנות את שמותיהם אם תרצה, אני רק עובד אתם כל-כך טוב שאני לא רוצה לפגוע בהם. לא מפרע לי שהם חילונים. לא חבר כנסת דתי ולא חבר כנסת מר"צ, אף אחד לא העלה את זה כאן, לא מחה, לא התריע נגד זה. מכאן גם אפשר להבין, שצמרת משרד החינוך התמלאה בדתיים בחצי השנה הזאת. אין זה יכול להיות?

כלי להתנצל, נמאס להתנצל מול צביעות שכזאת, אומר, שלא פיטרתי אף אדם אחד מתפקידו במשרד החינוך מאז נכנסתי; לא שיניתי את תפקידו. כל העשרה האלה נשארו. הם עומדים בראש המשרד. אָז מה, אני הפכתי וסידרתי? סופרים לי שם אחד, מיהוה שמטפל במשהו. מה האסון אם בחרתי סמנכ"ל מוכשר שהיה במשרד החינוך כשהגעתי, והוא היה ממונה על כוח-אדם, וזה אחד התפקידים החשובים במשרד, ואמרת לי: תהיה ממונה על נושא העלייה? ואם בצוות שלו מצוי אדם מוכשר שהיה מזכיר "בני עקיבא" והוא גר בכפר-עציון, יחד עם חבר הכנסת חנן פורת — — —

מיכאל איתן (הליכוד):
גם "בני עקיבא" וגם כפר-עציון?

שר החינוך והתרבות ז' המר:
עוד מעט אגיד על זה משהו. הוא אדם רציני. או ראש אגף הנוער, מה החטא שלו? הוא גר באלון-שבות. אז היו על זה מאמרים בעיתונים שלכם. חבר הכנסת צוקר היה צריך להגיד לי, איפה התגלתה אפליה במגזר הכללי מצדו של מר אורלב, מנכ"ל למופת, בעל אות המופת ממלחמת יום-הכיפורים, של בן-ציון דל, של רב גולדברגר שהיה משנה אצל קודמי ועכשיו הוא ממונה על המתניסים. לא הזכרתם אותו בינתיים.

אני בו לצביעות הזאת, להתנצל על כך שבמדינת ישראל מותר לאדם עם כיפה לשרת במשרד החינוך; לראות את הפער בין אנשי חינוך באקדמיה, בשדה החינוך, שמעריכים את עבודתו במשרד, לבין פוליטיקאים אחדים, עסקנים אחדים, אינטרסנטים, ואני מוכרח להגיד, זו תחושה, מה אני יכול לעשות, ששתאים דתיים — אין לי מלה אחרת.

עמנואל יוסמן (המערך):
במודע?

שר החינוך והתרבות ז' המר:
במודע. אני מנתח את המצב. אין לי סיבה אחרת שתסביר, למה הוא מתנגד שיהיו כמה פקידים דתיים — במודע או שלא במודע. אני סותר את הרבנים, שבצעם חבישת כיפה, אדם מוכיח את עצמו כלא-ישר, כמפלה, כמי שאינו מכבד אחרים, כלא-פתוח, כלא-רחב-אופקים. אני אף סותר את ההיפך, שאם אינך חובש כיפה, אוטומטית אתה פתוח, אתה רחב-אופקים, מכבד אחרים. הרי עצם ההצעה הזאת לסדרהיום מוכיחה את ההיפך מזה.

כנגד זה, האם מפני שהתגלו בקרב אנשים שאינם חובשי כיפה פגמים שונים, חלק קיצוני לשמאל, חלק קיצוני לימין, אני אפסול את כולם או משהו מהם? להיפך, אני יודע שרבים, חילונים כדתיים, הם טובים מאוד. בכל ציבור יש ויש אנשים, לפי זה נשפוט אותם, לא לפי היותם חלק מקהל מסוים. זה מה

קריאה:

אני לא מבין.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

אתה לא מבין את זה? אני רואה אותם כחברי לעבודה. רובם ככולם תופסים את העמדות הבכירות ביותר. הם עבדו אתי בעבר, שמחו לקבל אותי כשחזרתי, עובדים אתי היום. אתם רוצים תסיסה.

אני אומר, ובלבד שיהיה אמון — כל מי שנבחר נבחר, והפחדות לא ישנו את זה. הכנסת לא חמנע ממני את היכולת לפעול כמו שאני מאמין.

רכותי, אני אומר לכם: בחרנו אנשים מתאימים. נבחר אנשים מתאימים. אנחנו לא נבדוק בציציות שלהם, ואתם לא תבדקו בכיפות שלהם. האנשים עצמם והפעילות שלהם הם שיקבעו.

אני חושב שזו תהיה בושה לכנסת לדרון בהצעה הזאת, שהיא קנטרנית וקטנונית. אני מקווה שהמערך לא מחויב ללכת לכיוון כזה. אם יש מפלגות שהן — — —

קריאות:

— — —

שר החינוך והתרבות ז' המר:

אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר החינוך והתרבות. יש הצעה אחרת? חבר הכנסת אלי דיין, בבקשה.

קריאה:

אני הייתי קודם.

היו"ר ע' עלי:

אני ראיתי את חבר הכנסת אלי דיין, מה לעשות?

קריאה:

חובש כיפה.

קריאה:

זו סיבה טובה.

היו"ר ע' עלי:

נכון, זו גם סיבה טובה.

קריאות:

— — —

היו"ר ע' עלי:

רכותי חברי הכנסת, אני מבקש שתירגעו. חבר הכנסת אלי דיין, בבקשה.

אלי דיין (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לפנות אל חבר הכנסת צוקר, שישכים להסיר את הצעתו מסדר-היום.

קריאות:

— — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דיין, היות שהשר הציע להסיר את ההצעה מסדר-היום, אתה יכול רק להציע — — —

קריאות:

— — —

אלי דיין (המערך):

חבר הכנסת חגי מירום, תירגע.

אני מציע להסתפק, כוונתי — — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דיין, אני מבקש ממך רגע. רכותי חברי הכנסת, חבר הכנסת דיין, אני מבקש להבהיר. ראשית, אתה יכול להציע רק להעביר לוועדה. שנית, אני מתפלא על כל הנימה הזאת, שמדברים על חבר כנסת דתי וחבר כנסת חילוני. מדובר על חבר כנסת מהמפלגה שלך. אפשר להציע הצעה אחרת, אם להסיר את הנושא או להעביר לוועדה רק אחרי שהשר השמיע את דבריו. פתקים שנשלחים לפני כן לא יעזרו לאיש. תפסיקו עם הנימה הזאת. חבר הכנסת דיין, בבקשה.

אלי דיין (המערך):

אני חוזר ב'. לפי התקנון, אני מציע לדרון בנושא הזה כמליאה — — —

קריאות:

— — —

אלי דיין (המערך):

סליחה, בוועדה. אתה רגוע, חבר הכנסת שריד? לפי התקנון. חבר הכנסת שריד, תירגע. מה אתה מתלהב היום?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

אלי דיין (המערך):

גם אני יכול ללמד אותך את התקנון.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא, אתה לא יכול.

אלי דיין (המערך):

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך, כדי ששם נוכל לסלק את שנאת החינם המועלית בהצעתו של חבר הכנסת צוקר. ידועה, ואני מכיר את זה גם כראש עיר, הגישה הנאורה של שר החינוך והתרבות. אני יודע מה קורה היום בקליטת העלייה של יהדות בריית-המועצות. עם כל המינויים האלה, אין ילד אחד שהולך לחינוך הממלכתי-הדתי.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אלי דיין, אני מבקש לסיים.

אלי דיין (המערך):

לכן הייתי מציע להפסיק את שנאת החינם וספירת הכיפות, הגורמת לכך — — —

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש להפסיק. אנחנו ניגשים להצבעה. חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות, הצעה ראשונה היא הצעתו של שר החינוך והתרבות, להסיר את ההצעה מסדר-היום; הצעה אחרת היא של חבר הכנסת אלי דיין, להעבירה לוועדה. אינני יודע אם שמתם לב, הדובר עבר את הזמן, לכן ניתקנו את המיקרופון. אנחנו מצביעים. מי בעד — שיצביע.

קריאה:

על מה מצביעים?

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אם יהיה שקט ואם תשמעו בקשב תבינו על מה מדובר. חבר הכנסת דיין, חבר הכנסת חגי מירום, אני מבקש.

כעד ההצעה שלא לכלול
את הנושא בסדר-היום — 38
נמנעים — 1
ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום
של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

כעד העברת הנושא לוועדה 23, נגד — 38, אחד נמנע.
אני קובע שההצעה הוסרה מסדר-היום.

ה צ ב ע

כעד ההצעה להעביר את
הנושא לוועדה

23 —

ו. הצעה לסדר-היום

ראייה אחרת בסכסוך הישראלי-הערבי

אליקים העצני (התחיה):

— — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת העצני, אני מבקש להפסיק להפריע.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אחת התוצאות של המצב שהתהווה — — —

אליקים העצני (התחיה):

מותר לקרוא קריאות ביניים.

היו"ר ע' עלי:

אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה, חבר הכנסת העצני.
נא לשבת.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אחת התוצאות של המצב שהתהווה היא, שיותר ויותר
ישראלים מוכנים להכיר בפלשתינים כעם שיש לו זכות
להגדרה עצמית, שיש צורך להגיע אתו להסדר שלום.

הישראלים והפלשתינים רואים בסכסוך ביניהם לא רק
סכסוך על גבולות, אלא גם מאבק בין טענות היסטוריות, דתיות
ולאומיות. דבר זה מקשה עד היום על מציאת הסדר מקובל על
שני הצדדים.

שני הצדדים, הערבי והישראלי, טוענים שהזמן משרת
אותם. בשני העשורים הראשונים של הסכסוך סירבו הערבים
להכיר בזכויות של הישראלים למדינה משלהם. בשני העשורים
האחרונים ישראל מתחששת לזכות הפלשתינים למדינה
משלהם. הזמן הוכיח עד היום ששני הצדדים טעו. שני העמים
לא השיגו את מאוייהם המפורזים.

החלטות המועצה הלאומית הפלשתינית מ־15 בנובמבר
1988 ונאוים ערפאת בז'נבה בדצמבר אותה שנה מהווים ניסיון
רציני חדש — — —

אליקים העצני (התחיה):

אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת העצני, תלמד את התקנון, אם יש לך הערה
לסדר, נא לכתוב לי פתק ואני אשקול.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

— — — למציאת פתרון יסודי לסכסוך, תוך התחשבות
בררישות של הצד השני. הכוונה להחלטות המכירות בזכות
הקיום של מדינת ישראל, בהכרה בהחלטות מועצת הביטחון
242 ו־338.

רבותי, אנחנו בשעת הצבעה, אני מבקש להפסיק את הדיבורים.
לא שומעים ולכן לא מבינים על מה מצביעים. לפנינו שתי
הצעות: הצעה אחת — להעביר את הנושא לוועדה. מי שהוא
כעד העברת הנושא לוועדה, כהצעתו של חבר הכנסת אלי דיין,
יציב בעד; מי שרוצה להסיר את ההצעה, כהצעת שר החינוך,
מצביע נגד. נא להצביע. זו הצבעה מס' 3.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום, הצעה
לסדר-היום מס' 4122, של חבר הכנסת דראושה, בנושא:
ראייה אחרת בסכסוך הישראלי-ערבי. חבר הכנסת עבד-אלוהב
דראושה, בבקשה. יש לך בדיוק עשר דקות. השעון התחיל
לעבוד.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בתקופה הקרובה יפתח
הסכסוך במפרץ. הפתרון במפרץ יקדם את פתרון הבעיה
הפלשתינית והסכסוך הישראלי-הערבי בכללותו.

עם כל החומרה שבמשבר המפרץ, נשאר הסכסוך
הישראלי-הערבי, והישראלי-הפלשתיני במיוחד, כבעיה
המרכזית של עמי האזור והעולם כולו.

סיום המלחמה הקרה יביא בהכרח להפסקת מירון
החימוש בין המזרח למערב, וכדי להגשים זאת לא יהיה מנוס
מפתרון הסכסוכים האזוריים בעולם, ובתוכם הסכסוך
הישראלי-הערבי, ומסיום מירון החימוש במזרח התיכון.

בלי פתרון לבעיות האזוריות לא יצליחו המעצמות
להפסיק את המלחמה הקרה ואת מירון החימוש ביניהן.

הסכסוך הישראלי-הערבי הוא גורם מסוכן ביותר לשלום
העולם, והמשכו עלול לסכן את המאמצים להשגת שלום
עולמי.

מצב זה מחייב מחשבות מעמיקות והצעות חדשות,
שעשויות להביא לשינוי עמדות בין שני הצדדים ולפתרון צודק
של הסכסוך באזור כולו.

כללית, העולם הערבי רוצה בהקמת מדינה פלשתינית
עצמאית בגדה המערבית וברצועת-עזה, כדי שיוכל להתרכז
בבעיותיו הפוליטיות, הכלכליות והחברתיות הפנימיות.
הישראלים עדיין לא גיבשו לעצמם את הראייה הכללית
המאוחדת לגבי הרצוי להם, וקיימים ביניהם חילוקי דעות לגבי
הפתרון הרצוי.

לאחר שלוש שנות אינתיפאדה ובעקבות יוזמת השלום
הפלשתינית מנובמבר 1988 ויוזמת השלום של ממשלת ישראל
ממאי 1989 — — —

אליקים העצני (התחיה):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

התהליך עדיין נמצא בגיבוש מתמשך. אחת התוצאות של
המצב שהתהווה — — —

לשמור לעצמם גם על אזרחותם הישראלית. המדינה הפלשתינית תאפשר מגורי ישראלים בתוכה במספר מוגדר ומוסכם, ומדינת ישראל תאפשר, במסגרת של איחוד משפחות, פתרון בעיות הומניות למספר מוגדר ומוסכם של פליטים פלשתינים, שיוכלו לחזור אליה ולקבל את אזרחותה.

במסגרת ההסכם הזה ירושלים תישאר מאוחדת ותהיה הבירה של שתי המדינות. השכונות היהודיות יהיו בירת ישראל, השכונות הערביות — בירת פלשתיין. בשכונות הערביות תוקם עירייה ערבית, ובשכונות היהודיות עירייה ישראלית, ומעל לשתי העיריות תוקם עיריית-גג מאוחדת, המשותפת לשני החלקים, שסמכויותיה יהיו רחבות ויכללו את כל הנושאים הלא-פוליטיים.

הישראלים ייבחרו לכנסת, והפלשתינים לפרלמנט הפלשתיני, ושני החלקים יבחרו לעיריית-הגג המשותפת. כך תהיה ירושלים עיר האחדות, הדרוקים, שיתוף הפעולה והשלום האמיתי.

ההסכם הישראלי-הירדני-הפלשתיני יתכצע בשלושה שלבים:

א. הסכם ירדני-פלשתיני על הקמת קונפדרציה משותפת ביניהם, ששניהם מסכימים להקים. הצבא הירדני יהיה צבא הקונפדרציה, וכך לא יהיה צורך בהקמת צבא פלשתיני עצמאי. הפלשתינים יקמו משמר לאומי ומשטרה חזקה, בהתאם לצורכי המדינה הפלשתינית החיה בשלום עם שכנותיה.

ההסכם הירדני-הישראלי יבטיח נסיגה ישראלית משטחים ירדניים-והחזרתם לריבונות ירדן. הצבא הירדני לא יעבור את הירדן בלי הסכם מוקדם בין מרכיבי הקואליציה. הסדרי ביטחון הכוללים פירוז שטחים, יוסכם לגביהם בהסכם השלום, שייחתם בין שלושת הצדדים.

שלוש המדינות יכריזו על הקמת הקונפדרציה הישראלית-הירדנית-הפלשתינית המשותפת לשלושת העמים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דראושה, יש לך עוד דקה אחת. אני מבקש לסיים.

עבד-אלוהב הראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
יש לי עוד 40 שניות.

היו"ר ע' עלי:

זו דקה נוספת על עשר הדקות.

עבד-אלוהב הראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

מועצת הקונפדרציה תדון ותחליט לגבי הנושאים הביטחוניים והכלכליים המשותפים. המועצה תקבע את המדיניות לגבי נושאים כגון חנועת צבאות, מיגור הטרור והפחתת מירון החימוש.

בנושא הכלכלי המועצה תחליט על הקמת איחוד כלכלי, שיענה על הצרכים בנושאים כמו מסחר, תעסוקה, השקעות, תחבורה, נמלים, פיתוח פרויקטים, והקונפדרציה תקים אחדות כלכלית דוגמת ארצות בלוקס האירופיות.

ההסכם הערבי-הישראלי יכלול שלושה הסכמי משנה: הסכם ישראלי-סורי, הסכם ישראלי-לבנוני, והסכם כלכלי ופוליטי כולל.

ישראל תיסוג מהגולן, והוא יישאר מפורז, דוגמת ההסכם בין ישראל למצרים לגבי סיני. ישראל תיסוג מדרום-לבנון,

הסכסוך הישראלי-הערבי במקורו הוא סכסוך ישראלי-פלשתיני, שהתרחב לסכסוך רחב יותר, שמעורבות בו כל מדינות האזור. סכסוך זה השפיע לרעה על כל עמי האזור, אשר השקיעו ממשאביהם במלחמות ובחימוש על חשבון רווחת האזור כולו. שני הצדדים נעשו שבויים בעבר הרווי ברגשות של עוינות, מתח ושנאה, המונעים מהם להבין זה את זה, או לדאות את העולם המשתנה מסביבם. במקום שיעסקו בתוכניות לפיתוח ולשיתוף פעולה אזורי, התעסקו בנושאים הפוליטיים, הלאומיים, ובהכנות למלחמה הבאה.

בהצעה שלי אני מציע תוכנית חדשה לפתרון הסכסוך הישראלי-הערבי, שתענה על הצרכים והמאויים הבסיסיים של הישראלים והפלשתינים כאחד. אני עושה זאת כאזרח ישראל וכבן של העם הפלשתיני, וכאדם השואף להשגת שלום צודק ובר-קיימא שיבטיח את הזכויות של שני העמים.

בתוכנית שאני מגיש היום אני מציע מסגרת לשיתוף פעולה אזורי, שיביא לשינוי פני האזור כולו ולהפיכת המזרח התיכון מסביבה של עוינות ומלחמות לסביבה נוחה, המאפשרת השגת רווחה חברתית, פוליטית וכלכלית.

ההצעה היא ראייה כללית לפתרון הסכסוך, כאשר הנציגים במשא-ומתן יקבעו את הפרטים הדרושים להשגת הפתרון. התוכנית המוצעת מציעה שלוש מסגרות להסדרים בין ישראל, ירדן, הפלשתינים והערבים האחרים:

א. הסכם ישראלי-פלשתיני להסדרת הדרישות ההיסטוריות והמורליות ולהגשמת הזכויות הלאומיות והפוליטיות לישראלים ולפלשתינים כאחד.

ב. הסכם ישראלי-ירדני-פלשתיני להסדרת הנושאים הקשורים בביטחון, בשיתוף פעולה כלכלי ובשלום האזורי.

ג. הסכם ערבי-ישראלי להסדרת הנושאים הפוליטיים והביטחוניים האזוריים, ובמיוחד הסכסוך הישראלי-הסורי, הישראלי-הלבנוני, והקמת מסגרת לכללית משותפת למזרח התיכון, שתביא לפתרון הבעיות של מירון החימוש, סכסוכי הגבולות, הזכויות הלאומיות והסדרת מקורות המים באזור.

ההסכמים צריכים להיות ריאליסטיים, ועליהם לשרת את האינטרסים המשותפים לכל הצדדים. כל פתרון חייב להבטיח את הביטחון של מדינת ישראל, את הזכויות הלאומיות של הפלשתינים ואת סיום הכיבושים באזור.

הפתרון המוצע יקנה לישראלים הכרה ערבית כללית במדינת ישראל וגבולות מוכרים ובטוחים. הוא יקנה לפלשתינים את הזכות להקים את מדינתם העצמאית בגדה המערבית וברצועת-עזה ופתרון לבעיית הפליטים הפלשתינים.

בקשר ללבנון ולסוריה, התוכנית תבטיח להן החזרת הריבונות על השטחים שנכבשו מהן.

הפתרון ייתן לישראל ולכל עמי האזור הזדמנות לחיות בשלום ובשגשוג כשותפים שווים במסגרת כלכלית אחת.

ההסכם הישראלי-הפלשתיני — הפתרון יתבסס על כך, שבין נהר הירדן לים התיכון יוקמו שתי מדינות: מדינת ישראל ומדינת פלשתיין בגדה המערבית וברצועת-עזה. כל עם יממש את זכויותיו הלאומיות בתוך מדינתו, ותהיה לו הזכות המלאה לבצע את חוק השיבה בתוך מדינתו וללא מעורבות חיצונית.

בשתי המדיניות יחיו מיעוטים מבני העם השני, שיזכו לזכויות אזרחיות מלאות כאזרחי אותה מדינה שהם חיים בתוכה. הישראלים שירצו לחיות במדינה הפלשתינית יוכלו

בהתייחס לרברים שאמר חבר הכנסת דראושה, כל תוכנית מדינית מתחילה קודם כול מהערכת המציאות ומתוך הנחות היסוד שאתה מגבש כתוצאה מניתוח המציאות. אני חושב שמשבר המפרץ אישר שלוש הנחות-יסוד שלנו.

הנחה ראשונה היא, שהבעיה המרכזית של המזרח התיכון היא המצב של הסכסוכים הפרמנטיים בתוך העולם הערבי, והסכסוך של העולם הערבי עם ישראל הוא חלק, הוא מקרה פרטי של בעיה כללית. הווי אומר, אם העולם הערבי מתקשה לעשות שלום בינו לבין עצמו, וזאת שהוא מתקשה לעשות שלום עם מי שאינו ערבי, אינו מוסלמי, במקרה זה עם ישראל.

הנחה שנייה היא, שבמצב כזה של סכסוכים חמושים באזור שלנו אי-אפשר להפריד בין שאלת הביטחון ובין שאלת השלום. הווי אומר, באזור שלנו, שלום שלא ניתן להגן עליו לא יחזיק מעמד הרבה זמן. ראו את המקרה של השלום בין כוויית לעירק.

ההנחה השלישית היא, שאם יש זיקה כלשהי בין המשבר במפרץ למה שקרוי הבעיה הפלשתינית אזי, אדוני היושב-ראש, הזיקה היא הפוכה. הווי אומר, הפלישה לכוויית לא הושפעה במאומה מהבעיה הפלשתינית, אבל הפלשתינים הושפעו, ועוד איך הושפעו, מהפלישה לכוויית. עלייתו של סדאם חוסיין גורמת — ואיני יודע איך לקרוא לזה בדיוק — לסדאמיזציה — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
היא גורמת לסדום ועמורה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:
היא גורמת לסדאמיזציה של רבים מן הערבים הפלשתינים ולצערי ללא-מעטים בין ערביי ישראל.

חבר הכנסת דראושה, אתה ההוכחה הטובה ביותר למה שאמרתי כרגע. אתה, אתה מחאת כף כשהיתה הפלישה לכוויית. אתה ציטטת מעל הבמה הזאת, עכשיו, את המל"פ — המועצה הלאומית הפלשתינית — אבל לא ציטטת את מה שאמרה המל"פ, שהיא גוף האכזב של אש"ף. לא ציטטת שהגוף הזה, המל"פ, קרא לחיסולה של ישראל. לא ציטטת את האמנה שעדיין דוגלת בחיסולה של ישראל, את תוכנית השלבים שהמל"פ אימצה, ולא דבר אחר. אני מקווה שהתמיכה שלך ושל חבריך בסדאם חוסיין מקורה בטעות, כי הרי אין מפגש בין המטרה של סדאם חוסיין ובין קיומה של ישראל. אין שום מפגש, והתמיכה בסדאם חוסיין מעלה אצלנו, אצל כולנו, שאלות קשות מאוד לגבי הדברים שנאמרים כאן.

עכשיו, לגבי הבעיה של הזיקה ההפוכה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כבר לא מתפארים בתמיכה הזאת בסדאם.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:
יש השלכות קשות מאוד לגבי הסיכוי להתקדם בתהליך המדיני. אם סדאם חוסיין יצא עם הישג כלשהו מן המפרץ, אפילו עם גרגיר של שטח, הוא יגרום לכך שתהיה עלייה של סדאמים קטנים בכל רחבי העולם הערבי. אני חושב שהוא יסחוף את כל העולם הערבי. מהנתונים שאני מקבל כמשרד החוץ אני קורא יום ויום את השינויים בתוך העולם הערבי. יש שם תבערה. אם סדאם יעלה — הוא יעלה כגיבור מיתולוגי כמעט. במונחים שלו — בוודאי, בדרך שבה הוא רואה את עצמו — בוודאי. אבל בקרוב זה יהיה בדרך שבה יראו אותו רבים בעולם הערבי. הוא יגיד: אני הרכה יותר גדול מנאצר.

ובאזור יחזיקו כוחות יוניפ"ל. הסדר זה מחייב את נסיגת כל הכוחות הזרים מלבנון.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דראושה.

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אני מסיים.

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, אני מבין שיש כאן מצלמות של הטלוויזיה והערך השני מצלם ומקליט. אני לא אאפשר לכם לנצל — — —

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
חבר הכנסת העצני קטע אותי.

היו"ר ע' עלי:

אתה קיבלת עוד דקה. אני מבקש לסיים. עוד משפט אחד ותסיים.

אינני מוכן לעשות במה זו להפקרות, כאשר כל אחד ימשוך את הזמן. אני מבין שהדברים משודרים בשידור ישיר.

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
זה לא עניין של שידור ישיר, אני מבקש לנצל את מכסת הזמן שלי.

היו"ר ע' עלי:

משפט אחרון.

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
כיצד אפשר להגיע להסדר הזה? המסגרת המתאימה ביותר לפתרון הסכסוך ולהשגת ההסדרים לפי התוכנית הזאת היא ועידה בין-לאומית, בהשתתפות נציגי כל הצדדים המעורבים בסכסוך, לרבות אש"ף כנציג של הפלשתינים.

זהו הזמן שממשלת ישראל תצא כיוזמה מדינית חדשה, שתפתח אפיקים חדשים להשגת הסדר שלום באזור כולו. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. סגן שר החוץ ישיב על ההצעה. בבקשה, אדוני סגן שר החוץ, וגם לך יש עשר דקות.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את ההצעה לדיון בוועדה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

קריאה:

אני מציע להסיר מסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, רבותי, אף אחד מכם עדיין לא יודע מה יציע סגן השר. אין אחס יכולים להציע להסיר את הנושא או להעבירו לדיון בוועדה? אחרי שסגן השר יביע את עמדתו — אנחנו נתייחס. בבקשה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, אני שומר הפתעה לסוף, לגבי ההצעה.

שיש שם הסכמה לעמדת הליכוד וגם לעמדתך. אני ציטטתי אותו, משום שרבים בבית הזה אינם מסכימים לעמדתנו, אינם מסכימים לה. אני אומר שגם הם מבינים את הכוונה בניצחון מוחץ או בהסבה לאחור של אותה תוקפנות עירקית.

כיוון שיש הסכמה מסוימת, אני מקווה, אני רוצה להציע באופן מעשי שלא לפסול את ההצעה של חבר הכנסת דראושה להביא את הדברים לדיון. אני הייתי שמח להביא את הדברים לדיון, על כל ההיבטים שלהם, על כל הדברים שעושה סדאם, על כל הדברים שעושים אש"ף והמל"פ. הכול יהיה פתוח, אדרכה. אני מציע, אדוני היושב-ראש, להביא את הדברים לדיון במליאה, פה בכנסת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לך, אדוני סגן שר החוץ. יש לנו כאן הצעה של סגן שר החוץ לדון בנושא במליאה. לכן יש לנו כאן שתי אפשרויות. אפשרות אחת — להסיר, אפשרות אחרת — להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני ביקשתי להסיר את הנושא מסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת צחי הנגבי ביקש להסיר את הנושא מסדר-היום. בבקשה. חבר הכנסת הכנסת רן כהן ביקש להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אני ביקשתי להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

ממי?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
מסגנית המרכז.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, בתחילת הדיון קבעתי, שכל זמן שהשר, או סגן השר שעמד כאן לא משמיע את עמדתו — אי-אפשר לבוא ולהציע להסיר, להעביר.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, כעבר, לא פעם אחת פניתי למזכיר וביקשתי, שאם השר יבקש דבר אחר — אני מבקש להעלות את הצעתי.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת וירשובסקי, מה אתה אומר?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני חושב, שאם הוא ביקש להעביר את הנושא לדיון בוועדה, והשר מציע לדון בנושא במליאה — זו זכותו. אילו הייתי במקומך הייתי נותן לו.

מיכאל איתן (הליכוד):

כל זמן שהשר לא גומר לדבר אי-אפשר להירשם וליצור תור.

שבח וייס (המערך):

זה יגיע גם אליך. גם אתה עשוי להיקלע למצב כזה בעתיד.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת צחי הנגבי, אתה מבקש להסיר את ההצעה. בבקשה. אחר כך — חבר הכנסת רן כהן, אשר מציע להעביר את הנושא לוועדה. בזה גמרנו את העניין.

נאצר לא עמד נגד העולם כולו. לנאצר היתה רוסיה. לנאצר ב-1956 היתה גם אמריקה, היו איזוהאור ודלאס שתמכו בו. הוא יגיד: הנה אני ירקתי בפרצופה של אמריקה, הנה אני עומד בפני כל העולם ואני לא רק שורד אלא אני יוצא עם משהו, או עם ניצחון. ההשפעה תהיה איזוהא, איזוהא, והיא תסחוף את כל כירות ערב, את כל העולם הערבי ואת כל הרחוב הארוך הזה שמתפתל מהמפרץ ועד האוקיינוס האטלנטי. אני חושב שהסיכויים להתקדם באופן מעשי במקרה זה לתהליך שלום בינינו לבין הערבים ובינינו לבין הערבים הפלשתינים יהיו סיכויים השואפים לאפס.

על סמך הנחות היסוד הללו אנחנו קובעים את עמדתנו לא רק במשבר הזה. אנחנו קובעים גם את התוכנית המדינית שהצענו, שאנחנו עומדים מאחוריה, כפי שאמרנו לאחרונה, רק לאחרונה, גם ראש הממשלה וגם שר החוץ. בתוכנית המדינית הזאת יש שני נדבכים מרכזיים. קודם כול, הפסקת מצב הלוחמה בינינו לבין הערבים. אני חושב שזה המינימום שהעולם רשאי וחייב לדרוש ממדינות ערב. במיוחד אחרי המלחמה בכוויית. הדבר השני הוא, כמובן, משא-ומתן והסדרים עם ערביי יהודה, שומרון ועזה, אם הם יסתלקו רק מדבר אחד. אנחנו לא מדברים על תנאים מוקדמים, אבל, חבר הכנסת דראושה, אתה וכל מי שמתיימר לייצג את האינטרס הזה חייב להסתלק מהרעיון של חיסול המדינה, חייב להסתלק מהכוונות הסדאמיות, כי אחרת אין משא-ומתן, אין על מה לנהל משא-ומתן. הצוואר שלי או הצוואר של המדינה איננו נושא למשא-ומתן.

דובר כאן על הצורך בתוכנית אלטרנטיבית. אדוני היושב-ראש, תוכנית מדינית אינה זוג גרביים שמחליפים כל כמה ימים; במיוחד אם המציאות מאששת את הנחות היסוד שלנו כפי שהיא איששה במקרה הזה. ודאי שאם התוכנית המדינית שלנו, שיכולות להיות לה התפתחויות, יכולות להיות לה הצעות-משנה, ואנחנו לא פוסלים זאת, ודאי שאם היא תתקבל, אם היא תקרום עור וגידים, ודאי שרבים מן הדברים שאתה אמרת כאן יכולים להתפתח. גם מהבחינה האזורית וגם מהבחינה הכלכלית התוצאות יכולות להיות עצומות וחיוניות. אבל, באופן מעשי אני לא מאמין שניתן להתקדם לכיוונים חיוביים כאלה אם סדאם לא יוסב לאחור, אם הוא לא ייכשל.

פה אני חייב לצטט, לסיום, את מי שהוא לא בדיוק תומך בעמדות של הממשלה, בוודאי לא בעמדות של הליכוד, את העיתון הידוע, "האקונומיסט", של השבוע. הוא אומר, ואני מתרגם: ישראל, מדינה בגודל של כוויית, לא תעשה שום ויתורים לעולם ערבי המונהג על-ידי סדאם המנצח. והקהילייה הבין-לאומית — הוא אומר — אם תיכשל במבחן שהציבה לעצמה במפרץ לא תהיה זכאית לדרוש ממנה שום ויתור כזה. טוב, נעים להסכים אהם ואני מקווה שגם רבים בבית —

אליקים העצני (התחיה):

אחרי סדאם כן תעשה ויתורים?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

לא אמרתי.

אליקים העצני (התחיה):

אז מה אתה מצטט את העיתון? אם הוא יפול כן תעשה ויתורים?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

לא ציטטתי את המאמר הזה. חבר הכנסת העצני, משום

בביטחון כלי שלום. אבל אנחנו גם לא נסתפק בשלום כלי ביטחון. שני אלה באים יחד. ומי שרוצה לקיים תהליך של שלום חייב לחפש אותו בכל הצעה.

על כן, בעניין הזה, חרף העובדה שאיש מאתנו לא מאמין בסדאם חוסיין — הוא היה רוצח פלשתינים כפי שהוא רצח כווייתים וכורדים — היום אנחנו צריכים לחזור ולהתמקד בסכסוך שלנו. וזה מחייב פשרה בין העמים כאן.

היו"ר ע' עלי:
תודה רבה.

אליקים העצני (התחיה):

אינני מכין במה סדאם חוסיין גרוע מערפאת. גם ערפאת מדבר על שלום, גם סדאם מדבר על שלום. למה אתה מאמין ליאסר ערפאת יותר מאשר לסדאם חוסיין?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ע' עלי:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. יש לפנינו שלוש הצעות. חייב נחליט איך להצביע. לפני כן אני רוצה לדעת, האם חבר הכנסת דראושה מסכים להעביר את הנושא לוועדה.

עבדיאלוהב דראושה (המפלגה הרמוקרטית הערבית):
אני מסכים להצעת סגן שר החוץ לקיים דיון במליאה.

היו"ר ע' עלי:

אם כן, בעצם לפנינו שתי הצעות.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא, יש שלוש הצעות: דיון במליאה, הסרה מסדר-היום, העברה לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

סלח לי, אם חבר הכנסת דראושה לא מסכים להעביר לוועדה, האם יש אפשרות להצביע על זה?

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מצטרף להצעה של סגן השר לקיים דיון במליאה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי כנסת, היות שחבר הכנסת צחי הנגבי הסיר את הצעתו, יש לפנינו שתי הצעות. אנחנו מצביעים כעת אם להעביר למליאה או לוועדה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

היו"ר ע' עלי:

מעירים לי שצריכים להצביע גם אם להסיר או להעביר למליאה. אם כן, נתחיל עם זה. מי שהוא בעד דיון במליאה יצביע בעד, מי שהוא בעד הסרה יצביע נגד. זו הצבעה מס' 4.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לכלול את

הנושא בסדר-היום — 22

נגד — 3

נמנעים — 1

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום

נתקבלה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

— — —

היו"ר ע' עלי:

אני אציע שיתקיים בעניין זה דיון בנשיאות ושהדברים האלה יסוכמו.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אחרת יהיה מצב, שכאשר חברי כנסת יראו שהשר עומד לסיים את דבריו, יתחילו להצביע ויהיה ים של ידיים, ויתחיל ויכוח מי הצביע ראשון. ככה, כשניגשים קודם למזכיר, בשקט, יש סדר.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת פורז, יש נוהל קבוע בנושא של שאילתות בעל-פה. במקרה זה אנשים מרימים אצבע, ומי שרואים אותו ראשון, מקבל זכות לשאלה נוספת. באותה מידה אני קבעתי בדיונים האלה שכך יהיו הדברים. אני אציע להעביר את זה לנשיאות, שיקבעו הלכה קבועה גם בנושא הזה. בזה נגמר הוויכוח. אני מבקש להפסיק את הדיון הזה. חבר הכנסת הנגבי, בבקשה. יש לך דקה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמעתי בקשב רב את דבריו של חבר הכנסת דראושה. אני חייב לומר, שאני מסכים עם כוונת הצעתו, שצריך "ראייה חדשה" בסכסוך הישראלי-הערבי. אבל אני שולל לחלוטין את תוכן הצעתו. חבר הכנסת דראושה, אין סיכוי שמדינת ישראל וממשלת ישראל יוותרו גם על סנטימטר אחד מאדמות יהודה ושומרון, הגולן וחבל-עזה. אין סיכוי כזה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
יש, יש סיכוי.

צחי הנגבי (הליכוד):

עם שפוי איננו מוותר על מולדתו ועם שפוי איננו מפקיר את ביטחונו. ומכיוון שאנחנו כולנו נותרים עם שפוי, זה לא יקרה.

משום כך אני מציע לך ראייה חדשה לסכסוך הישראלי-הערבי. הפלשתינים רוצים להגדיר מחדש את ריבונותם, להגיע לעצמאות? — רק בירדן, המקום היחיד שבו הם מהווים רוב, המקום היחיד שיש צדק היסטורי בטענתם כלפי מיעוט האשמי-כרואי השולט בהם. בשום פנים ואופן אל תשלו ואל תגרמו לחלומות-שווא אצל הפלשתינים. כדאי שיבינו: אם רוצים לפתור את הסכסוך מעבר לגבולות ארץ-ישראל — אך ורק בירדן.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רן כהן, בבקשה, נמק את הצעתך במסגרת דקה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעביר את ההצעה של חבר הכנסת דראושה לוועדה, גם אם אין מקבלים את כל מרכיביה, אבל גם סגן השר נתניהו בעצם התייחס לדברים ברצינות, על-פי שיטתו.

מדינת ישראל לא רק שהיא לא תוותר על אף סנטימטר, חבר הכנסת הנגבי, היא גם לא תוותר על תהליך השלום. בעבר היא לא ויתרה על תהליך השלום: על שטחים לטובת שלום היא כן ויתרה. ומה שאתה מציע זה לוותר על הנחת היסוד הרביעית, שסגן השר נתניהו לא מנה אותה. אנחנו לא נסתפק

הקודמת. אתה אמרת: מי בעד דיון במליאה? צריך לומר: מי בעד דיון?

היו"ר ע' עלי:

אתה צודק. בעקבות ההערות האחרונות, ההצבעה היתה על השאלה מי בעד דיון. כעת אנחנו מצביעים איפה יהיה הדיון, במליאה או בוועדה. מי בעד דיון במליאה? מי בעד העברה לוועדה?

שלמה הלל (המערך):

מי נמנע?

היו"ר ע' עלי:

מי נמנע?

ה צ ב ע

בעד ההצעה לכלול את

הנושא בסדר־היום — 17

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 3

נמנעים — 1

ההצעה לכלול את הנושא בסדר־היום

נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

ובכן, 17 היו בעד דיון במליאה, שלושה בעד דיון בוועדה, ואחד נמנע. אני קובע שההצעה תידון במליאה. תודה רבה. למדנו כאן הלכה באיזה עניין חשוב בסדרי ההצבעה, וגם זה משהו.

היו"ר ע' עלי:
ובכן, ההצעה תידון במליאה, ואין טעם להצביע על ההצעה השנייה.

שלמה הלל (המערך):

— — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שלמה הלל, אני מציע שתיגש למיקרופון, ואז ישמעו אותך גם בשידור.

שלמה הלל (המערך):

אדוני היושב־ראש, מה שהוחלט הוא שההצעה לא יורדת מסדר־היום. עדיין נשארות שתי האפשרויות — או דיון במליאה, או דיון בוועדה — והיושב־ראש צריך להצביע בין שתי האפשרויות הללו.

היו"ר ע' עלי:

אדוני היושב־ראש לשעבר, בהצבעה האלקטרונית יש או כעד או נגד. לכן אינני רואה את האפשרות, איך אתה מצביע בעניין זה. לכן אני מציע להצביע בצורה ידנית בעניין הזה. אני מקבל את ההערה שלך, אף שמהמזכירות אומרים לי שאולי היינו צריכים לנהוג אחרת. אבל הניסיון שלך הוא חשוב. אנחנו נצביע כעת לפי ההצעה של חבר הכנסת הלל, ונעשה הצבעה ידנית בעניין זה: מי שהוא בעד דיון במליאה יצביע בעד. נראה כמה יש בעד דיון במליאה וכמה — — —

חיים קורפו (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, צריך לתקן את נוסח ההצבעה

2. הצעות לסדר־היום

הנחות מס בערי הפיתוח וביישובי קו העימות

גדליהו גל (המערך):

מרבית הנהנים אינם חקלאים.

חגי מירום (המערך):

רגע אחד.

— — — אני מתכוון לתושביהם, אשר מסיבות כאלה ואחרות החליטה המדינה בעבר לתת להם יתרונות יחסיים.

מהי תכלית הפטור הקטן הזה שאנחנו מדברים עליו, או ההקלה במס? תכליתם למשוך לחבל ארץ מסוים, שאנחנו רואים בו חבל ארץ מועדף, אנשים דווקא מקרב אלה המרוויחים טוב יחסית, כלומר, שהם בגדר נישומים ומצויים אי־שם ברמת שחר שהיא למעלה מהמוצע. ובעבר באה מדינת ישראל ואמרה להם: ראו נא, אנשים, מדינת ישראל מוכנה להיטיב עמכם ולהקטין את גובה המס באחוזים שנקבעו בעבר — בחלק מהמקומות 10%, בחלק מהמקומות 7%, והיו אפילו מקומות, כמו למשל העיר, שכנתי, מגדל־העמק, שבה — 3%.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

מגדל־העמק זה ספיישל — מיוחד.

חגי מירום (המערך):

אני יודע שזה ספיישל, אמרתי את זה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

זה קרוב לגבול.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר־היום — הצעות לסדר־היום מס' 4339 ו־4364, של חברי הכנסת חגי מירום ויוסי גולדברג, בנושא: הנחות מס בערי הפיתוח וביישובי קו העימות. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (המערך):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, לא אתפלא אם יתברר בתוך ימים אחדים, כי ההקלות במס אשר היו נהוגות עד היום לגבי יישובים מסוימים על מפת ההקלות במס ייפסקו באופן מוחלט, ובימים אלה, לכל המאוחר ב־15 בחודש זה, יושב מס מלא על אזרחיהם של ערי פיתוח, מושבות ומושבים, מרכזים קהילתיים ומצפים, בגולן, בגליל וכנגב, בעמק־הירדן ובבית־שאן, ובחלקים חיוניים אחרים באזורי הספר במדינת ישראל.

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, מתחילה להתקבל תמונה ברורה של השיטה כטירוף הזה, והשיטה היא פשוטה: לתת למערכות להתרוקן מתוכנן ולקרוס. לא כל כך במקרה, כך נראה לי, מדובר כאן באותו מגזר שרוב רובו, או לפחות חלקו הגדול, הוא מגזר חקלאי, שהממשלה הזאת מוטטה את מטה לחמו, והיא ממשיכה כמדיניות של "שב ואל תעשה" וכמדיניות הנותנת לחקלאות בישראל לקרוס. אבל לא רק היא. חלק גדול מהגורמים המעורבים כאן הם ערי פיתוח, אזורי התיישבות, שחיוני להם לקבל או לזכות בהקלות במס — — —

ואתו בתוך שבוע ימים, כי המחשבים מתחילים להיות מוזנים ויש להזין את המשכורות על-פי אחוזי הפטור שיוחלט עליהם. על כן נזעקנו ואמרנו, שאנחנו מגישים כאן הצעה דחופה לסדר-היום, כי אמרנו: מוכרחים להכריע בעניין זה מהר. זאת תכליתה של הדחיפות, ואני מודה לנשיאות על שהכירה בדחיפות של העניין.

אני לא רוצה שהנושא ייפול בין הכיסאות. מפני שכשנושא כזה נופל בין הכיסאות, מתחילים התושבים, כתוצאה מכך, ליפול בהכנסות, ותושבי האזורים הללו אסור שיפלו בהכנסותיהם. ואני לא אומר — כולם, חבר הכנסת אורון: אני מתכוון לאלה שבאמת מגיע להם, על יסוד ההצעות שהציעה, פחות או יותר, ועדת-גל, ולמדתי ממנו מהי המפה שהוא הציע.

הממשלה הזאת יושבת ושותקת, נותנים למשחק הזה להמשיך. היא עוסקת פה, בתוך הכנסת, בחקיקה של חוק הסמכה וסגירת בתי-שעשועים, בחקיקה של חוק חזיר, שפולש לצלחתו של האזרח, של חוק הפלות, של חוק למניעת תחבורה ציבורית, ואין כנראה זמן לשבת לשולחן ולהגיע לסיכומים שהם דרושים היום ולקבל החלטות מתחייבות כלפי הגליל, הנגב, הגולן ומקומות אחרים, שאנחנו רוצים שפרסם האוכלוסין בהם תקבל עידוד.

אנחנו יודעים שלא רק האדם הנישום הוא שיוצא פגוע מן העניין. גם האזור יוצא פגוע, מפני שההקלה במס מקילה על האזרח הנישום, אבל היא מקילה גם על המשקיע שצריך לשלם משכורות לעובדים, וכאשר זה נופל או נכשל, יש בעיה בהבאת השקעות לאזור.

על כן אני אומר: לא גילינו את אמריקה. רוצים לגרום לכך שהעניין הזה יבוא על תיקונו. ואם אני טועה, סגן השר, תקן אותי.

סגן שר האוצר י' עזרן:
אשתדל.

חגי מירום (המערך):
עכשיו אני רוצה לומר פה במפורש: לפעמים אנחנו עדים פה בכנסת — אפילו לא לפעמים, זה כבר הפך לאיזה ריטואל מטופש, תסלחו לי על הביטוי, שחזור על עצמו — לכך שראשי ערי הפיתוח צריכים לבוא לכאן בזה אחר זה ולנסות להסביר, כאילו להתנצל, מדוע הם נמצאים באזורים שהם נמצאים בהם. ואני בכל זאת מדבר על ערי פיתוח הנכללות גם במפת ועדת-גל, כמו שלומי, כמו קריית-שמונה, ואפילו כמו קצרין שבגולן.

חברי הכנסת, היום יוצאים 50 חברי כנסת לביקור בנגב

שבת וייס (המערך):
37.

חגי מירום (המערך):
37. תודה על התיקון. אנחנו נבקר בשער-הנגב, בבאר-שבע, בדימונה, בירוחם — מקומות יפים מאוד. אני, במקום התושבים שם, הייתי סוגר את היישובים האלה בפני נציגי ממשלה, שלא מסיימים את העניין הזה, וגם בפני חברים מהקואליציה, שעצרו את התהליך בתוך ועדת הכספים, ואומר: תפסיקו לספר לנו סיפורים ולשלם מס שפתיים ליישובים הללו. אם נושא ההקלות במס אינו מתקדם, ואם קיימת סכנה כלשהי שהנושא הזה לא יוכרע בתוך שבוע ימים, אין הצדקה לכל הדיבורים היפים ולכל הביקורים שלנו במקומות הללו — ואני מדבר על מקומות שייכללו בכל מפה, אם זאת דימונה, אם זאת

חגי מירום (המערך):

אני עוד אומר, חבר הכנסת חיים אורון, שנדמה לי שלא כולם זכאים להמשך, אבל האם מזה נובע, שכולם לא זכאים להמשך קבלת הקלות המס? זו השאלה העומדת לפנינו.

קוראים לזה, חברי הכנסת, בשפה פשוטה: תמריץ בדרך של הקלת מס. ואז, כאשר עמד האוצר בפני הרפורמות שלו, הוא החליט להציג לוועדת הכספים של הכנסת ולהביא לאישורה תוכנית חדשה, אדוני סגן השר, בחלקה אולי אפילו צודקת, המקטינה במידה מסוימת את מספר הזכאים, או את מספר המקומות שבהם התושבים זכאים להקלות במס, מפני שבחלקה הרשימה הזאת היא היסטורית, בלתי מוצדקת, וצריך לבחון אותה מחדש.

אבל מה יצא? יצא שוועדת הכספים — שהפכה, אגב, לוועדה באמת מלאה אינטרסנטים — עצרה את המהלך הזה, לא קיבלה את הצעת הממשלה, והקימה ועדת-משנה בראשות חבר הכנסת גדליה גל, שתכלית עבודתה היתה בעצם להציע הצעה אחרת. ישיבה ועדת-גל על המדוכה — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לא משום שיושבים שם אינטרסנטים החלטנו על ועדת-משנה, אלא כדי לפתור את הבעיה שאתה רוצה בפתרונה.

חגי מירום (המערך):

בסדר, פתרו את הבעיה, וועדת-גל הציגה תוכנית, ויש לה עקרונות שנראים לי עקרונות סבירים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

שום מסקנות של ועדת-משנה לא הגיעו לוועדת הכספים.

חגי מירום (המערך):

לא במקרה הן לא הגיעו, אלא מפני שקמו ונזעקו כמה חברים. אתה יודע, חבר הכנסת ויינשטיין, שמסיעתך, לרבות יושבי-ראש הישיבה כאן, חבר הכנסת עובדיה עלי — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ובצדק הוא נזעק.

חגי מירום (המערך):

זה מפני שהם נוכחו לדעת, שלפי המפה החדשה שוועדת גדליה גל הציעה, יישובים רבים מקרב היישובים ביהודה ובשומרון לא ייכללו בהצעה החדשה, חלקם ראו שאיזו עיר פיתוח הקרובה אליהם לא תיכלל בהצעה, ועצרו את המהלך כולו. זו האמת לאמיתה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מפת המצב שאתה מביא מסולפת מאוד.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת ויינשטיין, אבקש ממך שלא להפריע. לחבר הכנסת חגי מירום חסר הריבה מאוד מידע בתחום הזה.

חגי מירום (המערך):

יכול להיות. אדוני היושב-ראש, אתה מעורב, ולכן עכשיו אתה גם מחמיא לי, בהזדמנות חגיגית זאת. אני מציע להקשיב לי, עדיין לא סיימתי את דברי.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה.

חגי מירום (המערך):

כעת יוצא אפוא שהעניין נופל בין הכיסאות, כלומר — לא הסתיים. הוא לא הסתיים, ואליבא דכולם צריכים לסיים

אני מזמין את חבר הכנסת יוסי גולדברג להעלות הצעה לסדר-היום באותו נושא, בבקשה. אחריו — ישיב סגן שר האוצר.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, אנו עוסקים בנושא שהוא נפשו של כל תושב הגר ביישובי העימות ובערי הפיתוח. רק מי שגר באזורים המרוחקים מבין את המשמעות של ריחוק מכל שירות. לדוגמה, אדם שנוקק בעיר פיתוח מרוחקת או ביישוב קו עימות לשירות רפואי צריך להפסיד יום עבודה, לנסוע לבית-חולים מרכזי, אם הוא גר בצפון הוא צריך להגיע לצפת או לבית-חולים רמב"ם בחיפה, על-מנת לקבל את השירות הרפואי הזה. לא כך לגבי האזורים הכלכליים.

יתירה מזו, אדם המנהל עסק, הקשר שלו צריך להיות עם האזור הכלכלי. תושב קריית-שמונה, שמנהל עסק קטן או גדול, יכול להשיג חלקי חילוף ולשווק את הסחורה שלו רק באמצעות המרכז הכלכלי.

אתם יודעים מהי המשמעות הכלכלית של הדברים האלה? פער של בין 30% ל-40% לגבי עסקים בין יישובי העימות וערי הפיתוח לבין האזור הכלכלי.

מי מפצה על כך? מי שלח את התושבים לגור בערי הפיתוח בצפון ובדרום? הממשלה. האם יש כוונתה לתת שוויון הזדמנויות?

אלי דיין (המערך):

תסביר את זה לשר האוצר, אל תשכנע אותנו.

יוסף גולדברג (הליכוד):

חבר הכנסת דיין, אני לא הפרעתי לך. אני מסביר את זה לסגן שר האוצר, שהוא כרגע מייצג את האוצר.

אליהו בן-מנחם (המערך):

מודעי הוא הקובע, מה אתה מספר לנו? אתה צריך לשכנע אותו — — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אלי דיין, חבר הכנסת אלי בן-מנחם, אי-אפשר כך. חבר הכנסת חיים רמון, אני מבקש.

אליהו בן-מנחם (המערך):

יוסף גולדברג (הליכוד):

חבר הכנסת בן-מנחם, תודה רבה לך על הציונים. אתה בא משכונת מצוקה, אבל בלב האזור הכלכלי. ערך בית שבונים בכפר-שלם מכפיל את עצמו לעומת ערך בית בקריית-שמונה, אשר בקושי שומר על ערכו הכלכלי, ואפילו נופל מכך.

אליהו בן-מנחם (המערך):

הבית שלך הוא כמו עשרה בתים בשכונת עוני.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אני רוצה לומר לך, שעם כל הבעיות שקיימות בתל-אביב, אף אחד עוד לא הניח חומר נפץ — — —

אליהו בן-מנחם (המערך):

יוסף גולדברג (הליכוד):

חבר הכנסת בן-מנחם, מותר לקרוא קריאת ביניים אבל לא לנאום נאום. כפי שהתחלתי לומר, אף אחד עוד לא הניח מתחת

ירוחם, אם זאת ערר, כל אותם יישובים שאנחנו הולכים לבקר בהם בסיוור הזה.

אני מבקש, כאן ועכשיו, מסגן השר המשיב לבשר לנו, או לומר לנו איפה העניין הזה עומד ומה הן תקוותיך בנושא הזה.

סגן שר האוצר י' עזרן:

חגי מירום (המערך):

כבוד היושב-ראש, היה כאן ניסיון על-ידי האוצר, ואני מבין אותו, לספוג כ-40 מיליון — כך קראתי — מתוך 125 מיליון ש"ח עלות ההקלות במס, ולרדת לעבר 80 המיליון. אני אינני חושב שזה יצא לפועל, בסופו של דבר, כי, כפי שאני מכיר את העניינים, מה שעלה למדינה 125 מיליון בעבר יעלה לה גם כעתיד. ישנו את זה מ-10% ל-7% לכולם ויעשו כבר את מה שיעשו.

אני רוצה לומר פה לסיום דברי, אדוני היושב-ראש: לא טענתי שכולם צריכים לקבל. אני מסכים שעשינו עיוותים שיש מקום להחיל בהם תיקונים, חבר הכנסת ויינשטיין — ראיתי שאתה נרשם להסרה — אני מסכים שיש מקומות שבהם צריך לעשות תיקונים, אבל בגדול. אסור בשום פנים ואופן שמכשיר ההקלה במס, שהוא תמריץ לאזורים אלה, ייפגע. זאת היתה הסיבה לכך שנועקנו. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום. לפני שחבר הכנסת יוסי גולדברג יעלה לדוכן, הואיל ושמי שורכב לדיון הזה, ואף שאני כאן יושב-ראש הישיבה — בדרך כלל אני לא מתערב בדיונים של חברי הכנסת כשאני מנהל את ישיבת המליאה — שלא כדרכי אני רוצה לומר לכם, שהיתה אומנם ועדת-משנה בראשותו של חבר הכנסת גדליה גל, ועדה פריטטית, כשמלכתחילה היה מדובר שנגיע עם מסקנות על דעת הכול.

גדליהו גל (המערך):
המלצות.

היו"ר ע' עלי:

היה מדובר שנגיע עם המלצות, על דעת הכול, לוועדת הכספים של הכנסת, שהיא הגוף המוסמך להחליט בעניין זה. הואיל וכוועדה הזאת לא התקבלה הסכמה של כל החברים והיו שם רוב ומיעוט, ומיעוט של יותר מחבר כנסת אחד — אני חושב שהמיעוט במקרה זה צדק, אבל את זה אני אומר רק דרך ההומור. לא דובר כאן רק ביישובים ביהודה ובשומרון, אלא בגריעה של יישובים חשובים בקו העימות, כגון נהרייה ונצרת-עילית, שלא שולבו, טבריה, מגדל-העמק, יישובים חשובים שיש להם בעיות והם מתמודדים עם אתגרים גדולים, גם בקליטת העלייה, גם בנושאים דמוגרפיים וגם בנושאים אחרים. לכן, עדיין לא הגענו למסקנה גמורה בעניין הזה.

אני מקווה שהנושא יידחה עכשיו לשישה חודשים, ולאחר מכן, בפרק הזמן הזה תתכנס ועדה ותחליט על קריטריונים קבועים. חיכך נשמע מה יציע סגן השר, אבל זו היתה ההמלצה שלנו, בעיקרון, לדחות את ההחלטה לשישה חודשים. במשך הזמן הזה מי שנהנו מההנחה ימשיכו ליהנות, ונוכל לסכם קריטריונים בדוקים שיעמדו בכל מבחן ציבורי.

זו היתה ההמלצה של ועדת-המשנה. מה עמדת האוצר, חיכך נשמע. בסך-הכול המגמה היתה להגיע לצדק, עד כמה שאפשר קרוב למוחלט. אי-אפשר תמיד להגיע לצדק מוחלט, אבל עד כמה שרק ניתן, עם קריטריונים שיעמדו במבחן ציבורי.

אליהו בן-מנחם (המערך):

אני מסכים אתך, אני רוצה שגם אתה תסכים אתך.

יוסף גולדברג (הליכוד):
תודה.

אני אומר לך: בינתיים, אם היו הרוגים — הם היו רק בצפון ולא במקומות אחרים, ואלוהים ישמרנו, שזה לא יגיע לשום מקום אחר. כך היה במלחמת יום-הכיפורים. אבל אין פה אף אחד, למיטב ידיעתי — — —

שבח וייס (המערך):

יוסף גולדברג (הליכוד):

חבר הכנסת שבח וייס, לחיפה עוד לא הגיע מטח של 40 טילי "קטיושה" בדקה.

אלי דיין (המערך):

יוסף גולדברג (הליכוד):

ואני אבשר לך עוד בשורה: מעטים אנשי ביטחון שעברו חוויות כאלה בחייהם.

שבח וייס (המערך):

לא הבנתי למה אתה מעיר לי.

יוסף גולדברג (הליכוד):

כי הערת לי, ואני השבתי לך ותיארת את אשר מתרחש.

שבח וייס (המערך):

אתה לא תופס מה שאומרים לך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
מה הציניות הזאת?

היור"ר ע' עלי:

רבתי, אני מבקש.

יוסף גולדברג (הליכוד):

חבר הכנסת בן-מנחם, אני בטוח שאתה תסכים אתי שבנושא של הפיצוי המינימליסטי שנהנים ממנו יישובי קו העימות וערי הפיתוח, לא יעלה על הדעת — ואני מבין שאף אחד מחברי הכנסת בקואליציה ובאופוזיציה לא ייתן יד לפגיעה הזאת, כי משמעותה פגיעה בקו ההגנה הראשון של מדינת ישראל.

אלי דיין (המערך):

האופוזיציה תתמוך, אשר לקואליציה — אנחנו לא יכולים להבטיח.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אתה במקרה הטוב יכול לדבר בשם הקואליציה, אבל בטוחני שבשלב זה אתה מדבר רק בשמך. אני מקווה שהקואליציה והאופוזיציה יחברו יחד, כי עיני התושבים בקו העימות ובערי הפיתוח נשואות אליכם, חברי הכנסת.

שבח וייס (המערך):

אנחנו אתכם.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אנשים אלה מצפים שהבשורה תבוא מהבית הזה, כי ב-31 בדצמבר פג תוקף התקנות הקיימות עכשיו, ויש מקום לעגן אותן או בתקנות חדשות או, לחלופין, בחקיקה.

לבית שלך חומר נפץ. הבית שלך לא נפגע בטיילי "קטיושה". לדין לא חיו בסכנה הזאת במשך כל ימות השנה. ואתה, במחיר של שקל אחד, מגיע לדיונוגף-סנטר.

אליהו בן-מנחם (המערך):

היור"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בן-מנחם, זו כבר לא קריאת ביניים, זה כבר נאום ביניים, אני מבקש להפסיק.

אליהו בן-מנחם (המערך):

יוסף גולדברג (הליכוד):

יפה לדבר כדמגוג, אבל כדאי שתתייחס לכך שגם כל ילדי כפר-שלם ששירתו בלבנון לא נסוגו מלבנון, התקשו להתמודד עם הבעיה הזאת. ומי נושא בנטל המשימה? ילדי כפר-שלם או ילדי תל-אביב? ילדי פתח-תקוה? ילדי ירושלים, עם כל הקשיים הקיימים בירושלים?

האם ידוע לך כי מדי ערב בערב יש כוננות, יש פצצות תאורה, יש חשש מחדירת גלשונים, יש חשש מחדירת מחבלים? בשנת 1988 היו 750 תקריות אש, לא התראות: 150 ימי אוכדן עבודה, 60 חוליות של מתאבדים. האם אתה מכיר את התופעה הזאת? זה לא פורסם בעיתונות. הרעש שמדי-ערב חווים אותו תושבי קו העימות לא מגיע לתל-אביב.

אליהו בן-מנחם (המערך):

אני משוכנע, ריבוננו של עולם, אני רוצה שאתה תשתכנע.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אם אתה משוכנע, אל תפריע לי בבקשה. אני ראיתי אותך בהצבעות, ואני לא רוצה להתווכח אתך.

אליהו בן-מנחם (המערך):

אלי דיין (המערך):

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

יוסף גולדברג (הליכוד):

כמדינות בעולם, ובכללן בצפון-אמריקה, כל הקהילה היהודית שחיה בכפרים או בערים קטנות לפני 100 שנה עברה לאזורים הכלכליים. הבודדים שנשארו באזורים הכפריים, מצבם בלתי נסבל. האם אלה הם יעדיה של מדינת ישראל? האם לזה היא רוצה להגיע?

יתירה מזו, בתפקידי הציבוריים האחרים כיושבי-ראש הפורום של יישובי קו העימות בגבול לבנון אני עוסק בקיום חיים אזרחיים נורמליים במצבים לא-נורמליים.

אליהו בן-מנחם (המערך):

יוסף גולדברג (הליכוד):

חבר הכנסת בן-מנחם, אני עוסק בקיום חיים נורמליים במצבים לא-נורמליים.

אליהו בן-מנחם (המערך):

אני מסכים אתך — — —

יוסף גולדברג (הליכוד):

אני יודע שאתה מסכים אתי, אבל מה לעשות?

קריאה:

רק חקיקה.

יוסף גולדברג (הליכוד):

כי לא יעלה על הדעת שסכל זה יימשך.

אני רוצה להביא לדעתכם, ששמעתי בשורות רבות מתושבי קו העימות על כוונות כאלה ואחרות. אני מצפה מהבית הזה שיתן אפשרות ליישובי קו העימות לחוש כחזית, אבל עם עורף, ועורף איתן. דבר שלא היה בשנת 1981, ולכן התרחש מה שהתרחש בצפון.

לחשומת לבם של אלה שאינם יודעים, קריית־שמונה, עיר שמנתה כ־20,000 תושבים, נותרו בה ביולי 1981, כעבור כמה ימים, 2,000 תושבים. והדברים אמורים לא רק לגבי קריית־שמונה, אלא לגבי שרשרת שלמה של יישובים.

אני מקווה שכל חברי הבית יתמכו בכך. שאותן תקנות מינימליות אכן יימשכו. אני רוצה להזכיר לכם שמי שגר בפריפריה גם צריך לשלם שכר־דירה. אנחנו חוקקנו חוק בוועדת הכספים בנושא הסטודנטים, למשל. הרי סטודנט מתל־אביב גר בביתו, וסטודנט מקריית־שמונה צריך לשלם שכר־דירה. זו כביכול ההטבה שניתנת לפריפריה, ומי כמו חבר הכנסת לובה אליאב, שחש ועבר את הדברים האלה, מזדהה עם דברי.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסי גולדברג. רשות הדיבור לסגן שר האוצר, הרב עוזן, בבקשה.

סגן שר האוצר י' עזרן:

כבוד היושב־ראש, חברי הבית — — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דיין, אני רואה שאתה נהנה מזה שקוראים כל רגע בשמן.

שבח וייס (המערך):

זה שם המשחק.

היו"ר ע' עלי:

זה שם המשחק החדש? בבקשה, אדוני סגן שר האוצר.

סגן שר האוצר י' עזרן:

משרד האוצר מתנגד לביטול ההקלות במס ליישובים בקווי העימות ולערי הפיתוח. כדי להרגיע את החברים שלנו, כולנו מזדהים בנקודה הזאת.

קריאות:

— — —

סגן שר האוצר י' עזרן:

תואילו להקשיב. אני רק בישרתי את הבשורה ואמרת את השורה התחתונה.

עדנה סולודר (המערך):

אמרת רק שיצטרפו אלי להגדיר מה זו עיר פיתוח.

סגן שר האוצר י' עזרן:

יכול להיות. אני גם אענה על זה, חברת הכנסת עדנה סולודר.

אני תומך במתן הקלות במס ליישובים בקווי העימות ולערי הפיתוח אשר תרמו רבות ליישוב הארץ. לפיתוח המשק ולשמירה על ביטחון המדינה.

ההקלות במס גרמו במידה רבה למעבר של תושבים ממרכז־הארץ לאזורי הספר ולעיירות הפיתוח, והן קולטות היום — וזה לשבחן — עלייה שלא ידעו מאז הקמתן. ואין לך תמרץ מדרבן יותר למדיניות פיזור האוכלוסייה וביצור וחיוון עיירות הפיתוח מההטבות האלה.

אזרחי ישראל, אשר מתגוררים סמוך לגבולות המדינה או ביישובים הנמצאים במצב כלכלי קשה, זכאים בהחלט להקלות במס הכנסה, ואנו נעשה הכול, כדי שיזכו בהטבות המגיעות להם.

לצערי, עד היום ניתנו הנחות ליישובים לא רק על בסיס קריטריונים, אלא גם עקב לחצים פוליטיים אשר הופעלו במשך השנים. כאן אני בא לקראתך, חבר הכנסת חגי מירום. ההטבות שניתנו נעו בין 3% במגדל־העמק, 7% ליישובי הערבה, 10% בקווי־העימות וגם 25% במצפה־רמון.

במצב הנוכחי ניתנו ההנחות למחצית היישובים בישראל ויותר — 338 יישובים במספר. היקף היישובים הזכאים גרם לכך שהתמרץ הכלתי־מבוקר איבד מהאפקטיביות שלו ולא השיג את מטרתו. לאור המצב הגיש משרד האוצר בחודש יולי 1990 — לפני שישה חודשים — לוועדת הכספים של הכנסת קריטריונים אונייטטיים, לעניות דעתי, למתן הטבות ליישובי פיתוח, הכוללים את יישובי קו העימות ואחרים.

ההצעה מסווגת את הזכאים לפטור ממס לפי שלושה קריטריונים עיקריים: א. יישובי ספר המרוחקים עד 7 ק"מ מן הגבול היבשתי של ישראל; ב. יישובים חדשים שהוקמו על־פי החלטות הממשלה במשך חמש השנים הראשונות להקמתם, ובתנאי שהם נמצאים במרחק של 15 ק"מ לפחות ממרכז עירוני של 30,000 תושבים או יותר; ג. עיירות פיתוח — יישובים המדורגים כנחשלים ביותר על־פי מפתח סוצי־אוקונומי שנקבע על־ידי משרד הפנים והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, כמובן, בצורה אונייטטיבית לחלוטין.

ועדת הכספים של הכנסת לא קיבלה את הצעת משרד האוצר, אך התחייבה להציע קריטריונים אחרים. לצערי, עד היום לא גובשו הקריטריונים בוועדה, אף שהיה ידוע לה כי חוקק ההקלות במס ניתן רק עד ל־31 בדצמבר 1990, כפי שציננת.

משרד האוצר התחייב, על־פי הנחיות פרקליטות המדינה וכדי לעמוד בבג"ץ, שלא לאשר הנחות ללא קריטריונים, ודי אם אזכיר לדוגמה את המקרה — — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כל הנושאים הייחודיים.

סגן שר האוצר י' עזרן:

חבר הכנסת אורון, אל תערכ מין כשיאנו מינו ואל תכניס את סנדיביץ' החזיר שלך לכל דיון, עם כל הכבוד.

עדנה סולודר (המערך):

מה זה שיך לכאן?

סגן שר האוצר י' עזרן:

אם הוא מכניס כעת את הייחודיים, אני מכניס את הסנדיביץ'.

עדנה סולודר (המערך):

החזיר הוא כבר לא סנדיביץ' ייחודי.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

סגן שר האוצר י' עזרן:

חבר הכנסת חיים אורון, אנחנו נשתווה. נמשיך ברוח טובה.

די אם אזכיר את המקרה של כפר-רודים, שהגיש בג"ץ. והרי התושבים שם טענו שאינם זקוקים ואינם רוצים בהטבות ובהקלה, אבל בשם השוויון, מאחר שהם היו קרובים ליישובים סמוכים אחרים שכן היו זכאים, הבג"ץ קבע, ויש קריטריונים, וזו בעיה.

לאור זאת אני מבקש להעביר את ההצעה לדיון דחוף בוועדת הכספים של הכנסת ולהנחות אותה לזרז את קביעת הקריטריונים האובייקטיביים. הדבר יאפשר מתן ההקלות וההטבות לזכאים בערי הפיתוח והספר בהקדם האפשרי.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, רצוני להעיר, שלו היה מתאפשר על-פי תקנון הכנסת להגיש הצעה לסדר-היום במליאה נגד ועדת הכנסת, ברור שלא האוצר היה הנמען להצעה לסדר-היום הנדונה. תודה.

היו"ר ע' עלי:

יש שתי הצעות אחרות: הצעה של חבר הכנסת דן תיכון להסיר את הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת חגי מירום — במסגרת דקה, והצעה של חבר הכנסת חיים אורון להסיר את הצעתו של חבר הכנסת גולדברג. בבקשה, חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש, מטעמים של פרודורה, להסיר את הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת מירום, אבל דברי מכוונים לסגן שר האוצר. אני אבין מולידו של מה שנקרא "הזיכוי המיוחד" לערי הפיתוח בשנת 1974, וצריך לציין את מי שהעביר אז את החוק, חבר הכנסת לשעבר דוד קורן מקיבוץ גשר-הזיו.

אריה אליאב (המערך):

גם אני הייתי שותף לך.

דן תיכון (הליכוד):

וגם את חבר הכנסת אריה אליאב, שהיה קודמי במשרד התעשייה והמסחר.

אבל נדמה לי שהתורה בעל-פה לא עברה בשנים האחרונות אל משרד האוצר.

אדוני סגן שר האוצר, אני רוצה שתבין כמה מדובר. אין כאן שום הטבה, אין כאן שום תמריץ. בסך הכול גילינו ב-1974, שיוקר החיים בערי הפיתוח בהשוואה ליוקר החיים בתל-אביב, בחיפה ובירושלים הוא גדול יותר — הוא עולה על יוקר החיים בערים הגדולות, ואז הצענו הצעה שתפצה את ערי הפיתוח על רמת המחירים הגבוהה יותר. לכן יצרנו שלוש קבוצות של זיכויים: 7% לרחוקים, 5% לקרובים פחות ו-3% לקרובים יותר למרכז הארץ.

אם כן, לא מדובר כאן על תמריץ, ואני מציע לך לשמר את השיטה הזאת גם בעתיד. היא טובה, תורמת ליישוב ערי הפיתוח ומחזקת את ערי הפיתוח באוכלוסייה טובה יחסית.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת דן תיכון. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים אורון, שיש לו הצעה אחרת, להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יוסי גולדברג.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, מאותם טעמים של קודמי אני מבקש להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת יוסי גולדברג, ואני מבקש להעיר שלוש הערות קצרות: 1. ההצעה הטובה ביותר, לדעתי — זוה עולה לי קצת כבריאות לומר זאת, אבל אני אומר זאת — שהוגשה לוועדת הכספים עד היום היא ההצעה שגיבשו פקידי האוצר. היא הפחות מעוותת מנימוקים כלתי-ענייניים. עולה לי כבריאות לומר זאת כיוון שלא לעתים קרובות אני מסכים עם מדיניות האוצר, אבל הפעם הזאת, למרות ההערה על הסנדביץ' ומה שבתוכו, הצעת האוצר נראית לי כנכונה ביותר.

אלי דיין (המערך):

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

עכשיו אתה תבין מדוע אני תומך בה: חבר הכנסת העצני מתחיל לחשוך בה.

2. ההצעה הזאת, וחברי הכנסת צריכים לדעת שכל הצעה, פוטרת את העלות הנוספת של המרחק לאותה אוכלוסייה המשלמת מס הכנסה: בערך 50% מתושבי אזורי הפיתוח. לזה היא מיועדת, ובדין לזה היא מיועדת. אבל צריך לזכור, שהאוכלוסייה האחרת, שגם לה יש הוצאות נוספות בגין המרחק, איננה מפוצה על ההוצאות הנוספות הללו.

3. חוסר היכולת להגיע להצעה מוסכמת הוא תוצאה של המחלוקת הפוליטית החוצה את הכנסת, משום שכאשר נותנים הטבות ל"חמש דקות מכפר-סבא", לא נשארות הטבות למטולה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים אורון. אנחנו עוברים להצבעה. חבר הכנסת חגי מירום, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת הכספים?

חגי מירום (המערך):

אני מסכים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת יוסי גולדברג, האם אתה מסכים?

יוסף גולדברג (הליכוד):

אני מסכים.

היו"ר ע' עלי:

נעבור להצבעה. מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת חגי מירום לוועדת הכספים? זו הצבעה מס' 5.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה 18 —

נגד — אין

נמנעים 1 —

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר

הכנסת ח' מירום לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

הצעתו של חבר הכנסת חגי מירום עוברת לוועדת הכספים של הכנסת. אנחנו עוברים להצבעה שנייה. מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת יוסי גולדברג לוועדת הכספים של הכנסת? מי שהוא נגד — יצביע, כמובן. נגד. זו הצבעה מס' 6.

— הצעות לסדר־היום; מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת;
הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 8) —

הצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת י' גולדברג לוועדת הכספים נתקבלה.	ה צ ב ע ה	בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה
היו"ר ע' עלי:	18 —	נגד
הצעתו של חבר הכנסת יוסי גולדברג עוברת לוועדת הכספים של הכנסת.	אין	נמנעים
	1 —	

ח. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' עלי:
הודעה למזכיר הכנסת.
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
ברשות היושב־ראש, אני מתכבד להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת —

ט. הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 8), התשנ"א — 1990* (קריאה ראשונה)

היו"ר ע' עלי:
אנו עוברים לסעיף הבא בסדר־היום: הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 8), התשנ"א — 1990, בקריאה ראשונה. יביא את הצעת החוק יושב־ראש ועדת הכנסת חבר הכנסת חיים קורפו. בבקשה.
רבותי, מה הבעיה?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
יושב־ראש הכנסת הודיע, שהדיון במליאה יסתיים בשעה 13:30 כיוון שבשעה 14:00 חברי הכנסת יוצאים לסירור בנגב.
עדנה סולודר (המערך):
אייאפשר להתחיל עכשיו דיון — — —

היו"ר ע' עלי:
רבותי חברי הכנסת, סדר־היום נקבע עליידי יושב־ראש הכנסת, ואני לא יכול לסטות ממנו. יושב־ראש ועדת הכנסת יציג את דבריו, ובינתיים אנחנו נשאל את יושב־ראש הכנסת איך לנהוג.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):
אדוני היושב־ראש, אני מבין שעכשיו נוכל לדון ביתר שיקול רצת בהצעה המונחת בפנינו.

הכנסת עסקה בסוגיה של סייגים לעיסוקיו ולתפקידיו של חבר הכנסת מחוץ לתפקידו כחבר הכנסת במספר רב מאוד של חוקים והזדמנויות. החוק הראשון שהוגש היה חוק, שאשר באופן מוחלט עיסוקים נוספים של חבר הכנסת, נוסף על עבודתו כחבר הכנסת, ואותו דבר כאשר לכהונה נוספת על כהונתו כחבר הכנסת, והוא התקבל כתיקון מס' 5, אשר ידוע כתיקון שהובא בכנסת הקודמת עליידי ועדת הכנסת, בראשותו של חבר הכנסת מיכה רייסר, וזכרוננו לברכה.

המגרעת היחידה באותו חוק היתה, שתחולתו היתה מחודש ספטמבר הראשון של הכנסת הבאה; הווי אומר, שמן הרגע הראשון היתה מחשבה, שמא יבואו שינויים שהשעה ראו לא היתה יפה להם, ולא יהיה אפשר לתקן אותם במשך תשעת החודשים של הכנסת השתיים־עשרה. ואומנם זה מה שאירע:

להגיד: זה לא בסדר. לכן אני אומר, את דבריו אלה בהנמקה אני לא מקבל בהנמקה שבגינה צריך לתמוך בהצעת החוק.

שבח וייס (המערך):

זה היה שתי אצבעות מצידון.

אברהם בורג (המערך):

עוד מעט זה יהיה כמה ידיים מצידון, אף שמה שחבר הכנסת צידון עשה היה קלוקל מבחינת העיקרון, שכן צריכה להיות נקודה של הפרדת הרשויות, של הרשות המבצעת ושל הרשות המבקרת או המחוקקת וכו'.

עוד הערה מקדימה — אדוני יושב־ראש ועדת הכנסת, יש כאן בעצם אוסמוזה של כיוון אחד, שיכול שצריך לחשוב עליה קצת אחרת, והיא: "חבר כנסת לא ימלא תפקיד כלשהו בשירות המדינה, למעט תפקיד של שר או סגן שר", וכאן אתה משווה לעניין זה את מעמדם של שר וסגן שר. יכול להיות שצריך לחשוב, האם לסגן שר, אם מעמדו כשר, האם מן הנכון ומן הראוי שסגן שר ישתתף בעבודת הכנסת כחבר כנסת מן השורה, כי גם כאן יש פגיעה בעיקרון של עירוב הרשויות. אם אתה סגן שר שמעמדך כשר ברשות הממשלתית, אל תהיה מעורב בעבודת הכנסת שתפקידה לבקר אותך. לא פעם אחת ולא פעמיים אנחנו נפגשים בעבודת הוועדות בסגן שר, שבעצם בא להשתתף כחבר כנסת בדיון ביקורת על נושא שהוא מעורב בו, או שהוא אחראי לו מטעמה של המדינה. כל אלה הערות מקדימות.

ההצעה כשלעצמה עדיין נמצאת בקטגוריה האומרת: אנחנו עדיין כמנטליות של צמצום העיסוק של חברי הכנסת, כפי שאתה תיאר את ההיסטוריה בשנתיים האחרונות. באופן עקרוני, אני לגמרי לא משוכנע שחברי הכנסת צריכים להיות מנועים ושלולים מכל עיסוק אחר, אבל אם אכן אנחנו נמצאים היום במגמה של איוון — עד עכשיו זה היה פרוץ ועכשיו אנחנו סוגרים לצד השני, ועוד שנה, שנתיים, שלוש שנים נראה איך אנחנו מוצאים את דרך האמצע — אם אנחנו נמצאים עכשיו בכיוון של סגירה, דומי ששני דברים צריכים להיפתח כאן. אני אומר שניים, כדוגמה, כי אני בטוח שאפשר להכניס לתוך הדוגמאות האלה עוד הרכה דברים אחרים.

אתה אומר בסוף סעיף קטן (א)(1): "וכן לא ימלא תפקיד בגוף כלשהו שעיקר תקציבו בא מהמדינה או מרשות מקומית". אני לא רוצה ששני סוגי אנשים ייפגעו. אני לא רוצה שייפגע אדם כרב עוזר, הממלא תפקיד של רב ראשי של עיר, שעיקר תקציבו בא מן הרשות המקומית או מן המדינה; ואני לא רוצה שאנשים כפרופסור שטרית או כפרופסור שבח וייס או כפרופסור אמנון רובינשטיין יהיו מנועים מללמד באוניברסיטה.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

אברהם בורג (המערך):

לא ימלא תפקיד. השאלה היא מהו תפקיד. האם תפקיד אצלך הוא אקוקטיבה, או תפקיד הוא גם הוראה.

אליקים העצני (התחיה):

מה דעתך על רחבעם זאבי?

אברהם בורג (המערך):

חבר הכנסת העצני, הכאתי כאן שתי דוגמאות, ואמרתי שמן הסתם יש עוד חברים שנופלים לתוך הקטגוריה. אני שאיני רוצה שיעשו תיקון לצידון, ודאי שאיני רוצה להציע הצעה שיהיו שלושה חברי כנסת. אני נותן כאן את העיקרון. אם

אותם תפקידים המעוגנים בחוק, כמו חברות בוועדות, או תפקידים אחרים המעוגנים בחקיקה. הסעיף קובע, בסעיף קטן (א) ובסעיף קטן (ב), את הסייגים שאותם אנחנו רוצים להנהיג.

סעיף מס' 2 מרחיב את כללי האתיקה.

סעיף מס' 3 — החברים הנבחרים ברשויות מקומיות, שעליהם לא תחול המגבלה.

סעיף מס' 4 קובע מעבר של 30 ימים לחבר כנסת הממלא תפקיד בגופים מעין אלה, כדי שיוכל להשתחרר מתפקידו ולמלא אחר הוראת התיקון המוצע על-ידינו.

אדוני היושב־ראש, אם אין התנגדות ואם לא רשומים נואמים לדיון, אני מציע לאשר את הצעת החוק.

היו"ר ע' עלי:

רשומים נואמים.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

אם רשומים נואמים, אני מציע ליושב־ראש לשקול ולהחליט על-פי הכנתו.

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לדיון.

עדנה סולודר (המערך):

הצעה לסדר.

היו"ר ע' עלי:

מי שיש לו הצעה לסדר שיעביר לי אותה בכתב.

אנחנו עוברים לדיון. רשימת הדוברים סגורה. לרשותו של כל דובר יעמדו חמש דקות. חבר כנסת שאקרא בשמו ולא יימצא באולם יאבד את זכותו לדבר.

עדנה סולודר (המערך):

זה ביזיון הכנסת. חברים יצאו לסירור.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת יצחק לוי — איננו באולם. חבר הכנסת אברהם בורג, אחריו — חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. אם הוא לא יהיה — חבר הכנסת שבח וייס.

אברהם בורג (המערך):

אדוני היושב־ראש, אדוני המציע, אני מתנצל על שנשארתי עד סוף הדיון כדי לדבר על הנושא.

באופן עקרוני כהערה מקדימה להצעה, חבר הכנסת קורפו, אני לא אוהב תיקוני חוק — — —

עדנה סולודר (המערך):

— — —

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת סולודר, אם יש לך הצעה לסדר תכתבי ליושב־ראש, ואני אראה אם יש מקום לדון עליה אם לא. אי־אפשר לנהל את זה אחרת. כך נהגנו גם לפני כן. אני מציע להפסיק עם כל הטרוניות האלה, כאילו מקפחים כאן איש זה או אחר. אם יש הצעות — בבקשה, נא להגיש אותן בכתב, בארבע שורות, ונראה אם יש מקום לאפשר לחבר הכנסת לומר את דבריו. בבקשה, חבר הכנסת בורג.

אברהם בורג (המערך):

— — — לא אהבתי את ההנמקה שבדבריו ש"כבר היה חבר כנסת". כביכול התיקון הזה הוא "תיקון צידון". הווי אומר, בעניין של צידון היה צריך לטפל כפי שצריך לטפל, או

רובינשטיין — איננו באולם; חבר הכנסת שבח וייס. אני מציע
שחבר הכנסת שבח וייס יהיה אחרון הדוברים היום.

שבח וייס (המערך):

אולי נפסיק עכשיו? לי אין התנגדות להפסיק עכשיו.

היו"ר ע' עלי:

טוב. אם כך, הגענו לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין. אנחנו
מפסיקים היום את הדיון ונחדש אותו בשבוע הבא. ישיבת
הכנסת תתקיים בעזרת השם בשבוע הבא ביום שני בשעה
16:00. ישיבת זו נעולה.

אני רוצה שתהיה אינטראקציה בין העולמות שמסביב לכנסת
לבין הכנסת בפנים, אני לא יכול לסגור את זה בצורה כזאת,
שאנשים שבאים מעולם הרוח הדתי או מעולם הרוח החילוני
יהיו מנועים על-פי חוק זה. כאשר יגיע החוק לסיכובים הבאים,
דומני שיהיה צריך לשפר את הדבר הזה, משום שהמלה
"תפקיד" איננה אומרת דווקא תפקיד ביצועי. היא אומרת כל
תפקוד, כל עשייה, כל נטילת חלק בפעולתו של אותו מוסד.
תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת אברהם בורג. חבר הכנסת אמנון

הישיבה ננעלה בשעה 13:57.

נספחות

א. סדר-היום לישיבות ר"נ — רנ"ב

- א. ברכת יושב-ראש הכנסת את נשיא הסנט והמשלחת מרומניה.
- ב. שאלות בעל-פה.
- ג. שאלות ותשובות.
- ד. דין-וחשבון על ביקורה של משלחת הכנסת בבית-המועצות.
- ה. הצעת סיעות חד"ש, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה בשל: א. ירי של כוחות צבא על תושבים בדרום רצועת-עזה (חד"ש); ב. שחרור המוקדם של עצורי המחתרת היהודית שנשפטו למאסר עולם (הרשימה המתקדמת לשלום); ג. ההחלטה לגרש ארבעה פלשתינים מרצועת-עזה (המפלגה הדמוקרטית הערבית).
- ו. ערעור חבר הכנסת א' פורו על צו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 2), התשנ"א — 1990.
- ז. החלטה בדבר תיקון טעויות בחוק התקציב לשנת הכספים 1990.
- ח. החלטה בדבר הסמכת ועדת הכנסת לבחור את נציגי הכנסת באספה הבוחרת את מועצת הרבנות הראשית לישראל.
- ט. הצעת חוק אזור סחר חופשי באילת (פטורים והנחות ממסים) (תיקון), התשנ"א — 1990 (קריאה ראשונה).
- י. הצעת חוק רשות השידור (תיקון מס' 7), התשנ"א — 1990 (קריאה ראשונה).
- יא. הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 8), התשנ"א — 1990.
- יב. הצעות לסדר-היום.
- יג. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 23) (קריאה ראשונה).
- יד. הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 4), התשנ"א — 1990 (קריאה ראשונה).
- טו. הצעת חוק רשות שדות התעופה (תיקון מס' 4), התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
- טז. הצעת חוק השוואת זכויות הצבעה בתאגידים בנקאיים (הוראת שעה), התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
- יז. הצעת חוק לחיקון פקודת הראיות (מס' 9), התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
- יח. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 4), התשמ"ט — 1989 (קריאה ראשונה).
- יט. התקפות יהודים על ערבים ועל נבחר ציבור — הצעות חברי הכנסת ד' צוקר, א' פורו, י' שגיא, ע' פרץ, י' ביבי וע' דראושה.
- כ. החלטת מועצת המנהלים של חברת החשמל למקם תחנת כוח בצפון — הצעת חברת הכנסת ש' ארבלי-אלמוזלינו.
- כא. הסכנות מההיערכות החדשה בעולם הערבי — הצעת חבר הכנסת מ' שחל.
- כב. האם הצליחה ממשלת שמיר? — הצעת חבר הכנסת מ' ברוזהר.
- כג. הקמת ועדת חקירה לבדיקת בעיית העדר קורת גג לזוגות צעירים, למפונים משכונות עוני ולעולים חדשים — הצעת חברת הכנסת ש' ארבלי-אלמוזלינו.
- כד. פיטורי עובדים ב"תדיראן" — הצעות חברי הכנסת רן כהן, י' צבן, י' פרח וה' מחאמיד.
- כה. החלטות הממשלה בתחום הכלכלי והיערכות כלכלית מקיפה לקליטת העלייה — הצעת חבר הכנסת א' שוחט.
- כו. התוכנית הכלכלית — הצעת חבר הכנסת ח' אורון.
- כז. תביעה ציבורית לשינוי שיטת הממשל בישראל — הצעת חבר הכנסת ח' מירוס.
- כח. מצוקתן של הרשויות המקומיות — הצעות חברי הכנסת מ' נפאע, ע' פרץ ומ' וירשובסקי.
- כט. מצבן הכספי של עיריית דימונה וערי פיתוח אחרות בזמן קליטת העלייה ואבטלה גואה — הצעות חברי הכנסת ר' ריבלין ומ' גולדמן.
- ל. מצוקת האבטלה בטכריה ובאזורים אחרים — הצעת חבר הכנסת ש' שטרית.
- לא. חשבון נפש לאומי — הצעת חבר הכנסת מ' שחל.
- לב. כשאין הנהגה יש היסטריה — הצעת חבר הכנסת ע' ברעם.
- לג. יחסי ישראל — ארצות-הברית — הצעת חבר הכנסת ח' רמון.
- לד. הפגישה בין ראש הממשלה לנשיא כוש — הצעת חבר הכנסת מ' ברוזהר.
- לה. מערכת שירות המבחן לנוער במצוקה — הצעת חברת הכנסת ע' סולודר.
- לו. קריאה למדיניות העולם לעגן בחוק מניעת הפצת דעות המכחישות את השואה — הצעת חבר הכנסת א' ורדיגר.
- לז. התגברות האנטישמיות בעולם — הצעת חבר הכנסת ש' הלפרט.
- לח. 500,000 עולים בשנת 1991 — הצעת חבר הכנסת מ' קליינר.
- לט. היערכות תהליך המדיני לאחר המשבר במפרץ — הצעת חבר הכנסת י' ביילין.

- מ. הבטחת הכלים הדרושים לחיזוקה של ירושלים — הצעת חבר הכנסת א' ויינשטיין.
- מא. חיזוק ירושלים מבחינה ביטחונית, כלכלית וחברתית — הצעת חבר הכנסת ע' זיסמן.
- מב. החלטה בדבר אישור צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים) (תיקון), התשנ"א — 1991;
- וצו מס ערך מוסף (שיעור המס על עסקה ועל ייבוא טובין), התשנ"א — 1990.
- מג. הצעת ועדת הכלכלה להסיר מסדר-יומה את הצעת חוק החשמל (הגבלת צריכה חינם של עובדי חברת החשמל), התשמ"ט — 1989, של חבר הכנסת א' פורז.
- מד. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות רנ"א ורנ"ב

- 250 — 254. משק המים והשלכותיו — הצעות חברי הכנסת ש' ארבל-אלמוזינו, מ' וירשובסקי, ח' פורת, ח' אורון וח' קופמן.
255. הצורך בפיתוח מואץ של הגולן — הצעת חברת הכנסת ע' סולודר.
256. מינויים לתפקידים בכירים במשרד החינוך והתכונות — הצעת חבר הכנסת ד' צוקר.
257. ראייה אחת בסכסוך הישראלי-הערבי — הצעת חבר הכנסת ע' דראושה.
- 258 — 259. הנחות מס בערי הפיתוח וביישובי קו העימות — הצעות חברי הכנסת ח' מירום וי' גולדברג.

ג. החלטה בדבר אישור שיעור מס ערך מוסף על עסקה ועל ייבוא טובין

- לפי סעיף 3 לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו — 1975, מחליטה הכנסת לאשר את צו מס ערך מוסף (שיעור המס על עסקה ועל ייבוא טובין), התשנ"א — 1991.

ד. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות היטל

- בהתאם לתקנה 3 לתקנות שעת חירום (תשלומי חובה), התשי"ח — 1958¹, וסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), התש"ט — 1949², מחליטה ועדת הכספים של הכנסת

¹ ס"ח התשכ"ד, עמ' 175.

² ס"ח התש"ט, עמ' 154; התשמ"ד, עמ' 161.

³ ק"ת — שיעורי מק"ח 783, התשנ"א, עמ' 23.

ה. החלטה בדבר תיקוני טעויות בחוק התקציב לשנת הכספים 1990, התש"ן — 1990

(לפי סעיף 10א לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח — 1948,

וסעיף 49א לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה — 1985)

- (1) בתוכנית 35, במקום "התאחדות יוצאי גרוזיה" יבוא: "התאחדות הארצית של יוצאי גרוזיה";
- (2) בתוכנית 37, במקום "התאחדות יוצאי צרפת" יבוא: "האגודה ליחסי ידידות ישראל-צרפת, ירושלים".
- בחוק התקציב לשנת הכספים 1990, התש"ן — 1990, בסעיף 9(א), בסעיף תקציב 48.01 המחליף לשנת הכספים 1989 —

¹ ח"ת 110, התש"ן, עמ' 11.

ו. החלטה בדבר חלוקה שנייה של הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה והיטל

לקליטת העלייה), התשנ"א — 1990

- על-פי הצעת ועדת הכספים מחליטה הכנסת, בהמשך להחלטתה מיום ט"ו בטבת התשנ"א (1 בינואר 1991), להרשות לוועדת הכספים להביא לקריאה שנייה ולקריאה
- שלישית חלק מתוך הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה והיטל לקליטת העלייה), התשנ"א — 1990, אשר יכלול את פרקים ד' ו'ה' ולא את פרק ז'.

ז. הצעת חוק פיצויי פיטורים (תיקון), התש"ן — 1989

(הצעת חבר הכנסת ג' גדות)

(א) גוף מבוקר כמשמעותו בפסקאות (1) עד (5) לסעיף 9 לחוק מבקר המדינה, התשי"ח — 1958 [נוסח משולב]²;

(ב) תאגיד שהוקם או הוכר בחוק שנתייחד לו;

(ג) תאגיד שניהול עסקיו נתון לפיקוח או לביקורת על-פי חוק שנתייחד לעסקים מהסוג שהוא מנהל.

(2) "עבודה בתעשייה" — עבודה במפעל תעשייה שעיקר פעילותו היא פעילות ייצורית."

1. הוספת סעיף 111

אחרי סעיף 110 לחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג — 1963¹, יבוא:

"111. פיצויים לעובד העובר לתעשייה"

(א) עובד בשירות הציבורי שהתפטר על-מנת לעבור לעבודה בתעשייה, יהיה זכאי לפיצויי פיטורים אם עבד בפועל בתעשייה שנתיים רצופות לפחות.

(ב) בסעיף זה —

(1) "שירות ציבורי" — כל אחד מאלה מלבד שאינו חברה ממשלתית או חברת-בת ממשלתית:

¹ ס"ח התשכ"ג, עמ' 136.

² ס"ח התשי"ח, עמ' 92.

דברי הסבר

האמצעי החשוב ביותר להשגת השינוי המבני הדרוש במשק.

הסעיף המוצע נועד לעודד מעבר עובדים, כאמור לעיל, על-ידי הבטחת פיצויי פיטורים לעובדים במגזר הציבורי, אשר יתפטרו מעבודתם על-מנת לעבור לעבודה בתעשייה, ואשר יתמידו בעבודה זו שנתיים רצופות לפחות.

נוכח המצב הקשה שבו נתון המשק, ובמסגרת הפעילות הנחוצה להבראתו, חיוני לבצע בו שינוי מבני באמצעות תהליך של העברת עובדים במגזר הציבורי לעבודה בתעשייה.

הצבת התעשייה כרמת עדיפות גבוהה, כמוצע וכמתחייב ממעמדה של התעשייה ומהתלות הקיימת בין יכולת התעשייה ובין חוסנה הכלכלי, החברתי והביטחוני של המדינה, היא

ח. הצעת חוק גנים לאומיים, שמורות טבע ואתרי הלאום (תיקון מס' 8), התשמ"ט — 1988

(הצעת חברת הכנסת ע' סולודר)

החקלאות, או לאחר התייעצות אתו, הכריז עליו ברשומות שהוא שמורת טבע.

"אתר לאומי" — מבנה או קבוצת מבנים או חלק מהם לרבות סביבתם הקרובה שהם בעלי חשיבות לאומית היסטורית בהתפתחות היישוב בארץ.

"רשות הגנים הלאומיים" או "רשות הגנים" — הרשות שהוקמה על-פי סעיף 11.

"רשות שמורות הטבע" — הרשות שהוקמה על-פי סעיף 33.

3. תיקון סעיף 2

בסעיף 2 לחוק העיקרי —

(1) בפסקה (5), במקום "שבעה נציגים" יבוא "חמישה נציגים";

(2) פסקה (6) תסומן (7) ולפניה יבוא:

"(6) שני נציגים של רשות הגנים ושני נציגים של רשות שמורות הטבע";

4. תיקון סעיף 3

בסעיף 3 לחוק העיקרי, המלים "לאשר הכרזה על ערך טבע מוגן" — יימחקו, ובמקום "גן לאומי או שמורת טבע" יבוא "גן לאומי, שמורת טבע או אתר לאומי".

1. החלפת מינוח

בכל מקום בחוק גנים לאומיים, שמורות טבע ואתרי הלאום, התשכ"ג — 1963 (להלן — החוק העיקרי), שבו נאמר "חוק עזר" או "צווים" יבוא "תקנות", ובכל מקום שבו נאמר "מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע" יבוא "מועצת גנים לאומיים, שמורות טבע ואתרי הלאום".

2. החלפת סעיף 1

במקום סעיף 1 לחוק העיקרי יבוא:

"1. הגדרות

בחוק זה —

"גן לאומי" — שטח אשר קיימים בו ערכי נוף או ערכי טבע העשויים לשמש לפעילות נופש להנאת הציבור, או אתרים היסטוריים בעלי ערך לאומי אשר יש בהם עניין מבחינה חינוכית ועשויים לשמש לביקורי מטיילים ותיירים, ואשר שר הפנים הכריז עליו ברשומות שהוא גן לאומי.

"שמורת טבע" — שטח שבו נשמרים חי, צומח, קרקע, מערות או מים, שיש בהם עניין של חינוך, מפני שינויים בלתי רצויים במראם, בהרכבם הביולוגי או במהלך התפתחותם, וששר הפנים, לפי הצעת שר

5. תיקון סעיף 4

בסעיף 4 לחוק העיקרי, ברישא, המלים "כתנאי המפורש בצדו" — יימחקו, ובפסקה (2), במקום "אתר היסטורי כמשמעותו כפקודת העתיקות" יבוא "אתר עתיקות כמשמעותו בחוק העתיקות, התשל"ח — 1978".

6. תיקון סעיף 5

בסעיף 5 לחוק העיקרי, במקום סעיפים קטנים (ג) ו-(ד) יבוא:

(ג) "הוראות על התנהגות חיילים כשטח צבאי, שהוא כולו או חלק ממנו גן לאומי, ייתן שר הביטחון בהתייעצות עם מנהל רשות הגנים; הוראות על התנהגות חיילים במקומות קדושים שבשטח כאמור, ייתן שר הביטחון בהתייעצות גם עם השר לענייני דתות; הוראות על התנהגות חיילים באתרי עתיקות שבשטח כאמור ייתן שר הביטחון בהתייעצות עם מנהל רשות הגנים ועם שר החינוך והתרבות; הוראות אלה לא יהיו טעונות פרסום ברשומות.

(ד) "שטח צבאי" לעניין סעיף זה — מקרקעין שבידי צבא-הגנה לישראל או בידי שלוחה אחרת של מערכת הביטחון, וכן שטח המשמש אותם כשטח אימונים ושאורש ככזה על-ידי שר הביטחון."

7. החלפת סעיף 6

במקום סעיף 6 לחוק העיקרי יבוא:

"6. הכרזה על גן לאומי

(א) שר הפנים רשאי להכריז על שטח כגן לאומי, לאחר שנחקימו כל אלה:

(1) אושרה התוכנית, כמשמעותה בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה — 1965, בדבר ייעודו של השטח כגן לאומי;

(2) ניתנה הזדמנות למועצה ולכל רשות מקומית שבתחומה נמצא שטח, המיועד להיכלל בגן הלאומי, לחוות את דעתן בדבר ייעודו של השטח כגן לאומי;

(3) נתקיימו הוראות סעיפים 4 ו-5.

(ב) משהוכרו שטח כגן לאומי, תהיה ההכרזה עדיפה על פני כל ייעוד אחר של אותו שטח, למעט כל שימוש אחר בשטח המותר על-פי כל דין וזכויות שהיו קיימות ערב ההכרזה, ובלבד שהגן הלאומי לא ייעד אף לשמורת טבע, אתר לאומי או אתר הנצחה.

(ג) בתחום גן לאומי תהא עדיפות להוראות חוק זה על פני הוראות כל דין, אלא אם נקבע אחרת באותו דין."

8. החלפת סעיפים 7 ו-7א

במקום סעיפים 7 ו-7א לחוק העיקרי יבוא:

"7. תחולת הוראות סעיף 21

משאשרה תוכנית בדבר ייעודו של שטח כגן לאומי, יחולו הוראות סעיף 21 על אותו שטח כל עוד לא בוטל ייעודו כאמור.

7א. ביטול ייעוד, ביטול הכרזה ושינויה

(א) לא יבוטל ייעודו של שטח כגן לאומי אלא אם ביטל שר הפנים את הכרזתו לאחר התייעצות במועצה ובכל רשות מקומית שבתחומה נמצא שטח הנכלל בגן הלאומי; על שינוי בהכרזה הבא להגדיל שטחו של גן לאומי, יחולו הוראות סעיפים 4 ו-5, בשינויים המחויבים לפי העניין."

(ב) לא יבוטל ולא ישנה שר הפנים הכרזתו של שטח כגן לאומי, לגבי כולו או חלקו, אלא באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת; ביטול הכרזה או שינויים טעונים פרסום ברשומות."

9. תיקון סעיף 8

בסעיף 8 לחוק העיקרי, במקום "רשם הקרקעות" יבוא "רשם המקרקעין" ובמקום "בקרקות הגן" יבוא "במקרקעי הגן".

10. הוספת סעיף 8א

אחרי סעיף 8 לחוק העיקרי יבוא:

"8א. קניית חזקה בשטח גן לאומי

(א) רשות הגנים רשאית להיכנס למקרקעין שהוכרו כגן לאומי ולקנות בהם חזקה, לאחר שנתנה לבעל המקרקעין הרשום, ובהעדר רישום בלשכת המקרקעין — למחזיק במקרקעין (להלן — בעל המקרקעין), הודעה בכתב תשעים יום מראש; ואולם אם לא ניתן לאתר את בעל המקרקעין בשקידה ראויה יכול שחיתן ההודעה בדרך של פרסום בעיתון יומי ורואים אותה כאילו נתקבלה ביום נתינתה או ביום הפרסום; זכות הכניסה וקבלת החזקה אינה מותנית בצו של בית-משפט.

(ב) היו מקרקעין, שהוכרו כגן לאומי, בבעלות ובהחזקה של המדינה, של רשות הפיתוח או של קרן קיימת לישראל, רשאית רשות הגנים להיכנס לאותם מקרקעין ולהחזיק בהם מייד עם הכרוחם כאמור, והוראת סעיף קטן (א) לא תחול.

(ג) משמלאו תשעים יום לאחר פרסום הכרזה על גן לאומי ברשומות תהיה רשות הגנים רשאית לנקוט את כל הצעדים הדרושים לפינוי מחזיקים שלא כדין במקרקעין הכלולים בשטח הגן הלאומי שהוכרו כאמור, ותהינה לה בקשר לכך כל הסמכויות הנתונות לבעל המקרקעין."

11. תיקון סעיף 9

בסעיף 9 לחוק העיקרי, המלים "(להלן — רשות הגנים)" — יימחקו.

12. החלפת סעיף 10

במקום סעיף 10 לחוק העיקרי יבוא:

"10. הרכבה של רשות הגנים

(א) רשות הגנים היא של אחד-עשר חברים לכל היותר, וביניהם יושב-ראש רשות שמורות הטבע, שמלבדו יתמנו כולם על-ידי ראש הממשלה, באישור הממשלה, חלקם מקרב העובדים של משרדי הממשלה, הרשויות המקומיות ומוסדות מדעיים

(ב) מנהל רשות הגנים יהא אחראי לבצוע החלטות רשות הגנים, וכן ימלא כל תפקיד אחר שיוטל עליו על-ידי רשות הגנים, ורשאית רשות הגנים להעביר לו מסמכיוותיה, למעט הסמכויות המפורטות בסעיף 15(ב)."

19. החלפת סעיף 19

במקום סעיף 19 לחוק העיקרי יבוא:

"19. רישוי עסקים

לא יינתן רשיון לעסק, למלאכה או לתעשייה או לכל פעולה אחרת הטעונה רישוי על-פי כל דין, בחחומו של גן לאומי, שלא היו קיימים בו לפני היותו לגן לאומי, אלא בהסכמת רשות הגנים ובהתאם לתנאים שתקבע, וכל רשיון כאמור יראו ככולל תנאי שבעל הרשיון ישמור על הוראות התקנות וחוקי העזר שהותקנו על-פי חוק זה; אין הוראה זו באה לגרוע מהוראות כל דין, אולם רשיון שניתן ללא הסכמת רשות הגנים לא יהיה בר תוקף עד לקבלת הסכמה כאמור, אשר יכול ותהא מותנית בתשלום דמי זיכיון על-ידי מבקש הרשיון.

20. הוספת סעיפים 19 ו-21

אחרי סעיף 19 לחוק העיקרי יבוא:

"19. פעולות אסורות

לא תבוצע בשטח גן לאומי כל פעולת בנייה אסורה כמשמעותה בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה—1965, או כל פעולה אחרת שנקבעה בתקנות, אלא על-פי היתר שניתן על-ידי רשות הגנים; רשות הגנים רשאית להתנות מתן ההיתר לפעולה מסוימת או לסוג פעולות בתשלום, הוצאותיה הכרוכות בהיתר.

21. עסקה במקרקעין

לא תבוצע עסקה במקרקעין שהוכרוזו כגן לאומי ולא תירשם התחייבות לעשות עסקה במקרקעין כאמור, אלא באישור רשות הגנים."

21. החלפת סעיף 20

במקום סעיף 20 לחוק העיקרי יבוא:

"20. תקנות

רשות הגנים רשאית, לאחר התייעצות עם הרשות המקומית שבתחומה נמצא הגן הלאומי ובאישור שר הפנים, להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לגן לאומי, לרבות תקנות בדבר איסור כל פעולה בשטח הגן, מעליו ומתחתיו, הסדרת התנהגותם של מבקרים בו או הגבלה על כניסה אליו, מעליו או מתחתיו, ובהסכמת שר התחבורה — איסור או הגבלה על כניסה של כלי רכב, כלי שיט או כלי טיס אליו, ובלבד שהתקנות לא יפגעו בזכויות קניין."

22. החלפת סעיף 21

במקום סעיף 21 לחוק העיקרי יבוא:

"21. אגרות

בתקנות לפי סעיף 24 מותר, באישור המועצה, להטיל אגרות כניסה לשטח גן לאומי ולשירותים

וחלקם נציגי ציבור שיש להם עניין בשימור נופך הארץ ושיפורו, בפיתוח אתרי נופש וטבע או בהנצחת אתרים היסטוריים ולאומיים.

(ב) ראש הממשלה, באישור הממשלה, ימנה אחד מבין חברי רשות הגנים להיות יושב-ראש רשות הגנים, ואחד מבין חברי רשות הגנים להיות מנהל רשות הגנים."

13. ביטול סעיף 13

סעיף 13 לחוק העיקרי — בטל.

14. תיקון סעיף 14

בסעיף 14 לחוק העיקרי, במקום "לנהל את ענייני הגנים הלאומיים" יבוא "ליוזם, לתכנן ולנהל את ענייני הגנים הלאומיים ואתרי הנוף והנופש שבתחומי אחריותה".

15. החלפת סעיף 15

במקום סעיף 15 לחוק העיקרי יבוא:

"15. סמכויותיה של רשות הגנים

(א) רשות הגנים רשאית לעשות, בכפוף לכל חיקוק, כל פעולה הדרושה למילוי תפקידיה, לרבות הקמת מבנים ומתקנים, פיתוח שירותים למבקרים ולמטיילים, ניהולם, הסדרתם והפעלתם, והעסקת סוכנים ועובדים.

(ב) במסגרת תפקידיה רשאית רשות הגנים לייסד תאגידים ולהיות חברה בהם, ללוות ולהלוות כספים, לערוב לחובות ולקבל עיזבונות, תרומות, מתנות ומענקים.

(ג) רשות הגנים מוסמכת למנות ועדות מקצועיות בהתאם לצורך."

16. הוספת סעיף 15

אחרי סעיף 15 לחוק העיקרי יבוא:

"17. סמכויות מיוחדות

(א) רשות מרשויות המדינה ורשות מקומית רשאית להסמיך את רשות הגנים, בהסכמתה ובהסכמת ראש הממשלה, לבצע תפקידים המוטלים על-פי דין על הרשות המסמיכה, גם מחוץ לגנים לאומיים.

(ב) רשות הגנים רשאית למלא כל תפקיד שהוסמכה לבצע לפי סעיף זה, ככל שהדבר דרוש או מועיל לביצוע תפקידיה."

17. תיקון סעיף 16

בסעיף 16 לחוק העיקרי, במקום "סדרי עבודתה ומועדי ישיבותיה" יבוא "סדרי ישיבותיה ועבודתה, דרכי דיוניה ואופן קבלת החלטותיה."

18. החלפת סעיף 17

במקום סעיף 17 לחוק העיקרי יבוא:

"19. תפקידי היושב-ראש והמנהל

(א) יושב-ראש רשות הגנים יזמן את ישיבותיה, יקבע את מועדן, מקומן וסדר-יומן וישב בראשן, וכן ימלא כל תפקיד אחר שיוטל עליו על-ידי רשות הגנים.

32". תפקידה של רשות שמורות הטבע

תפקידה של רשות שמורות הטבע הוא ליוזם, לתכנן ולנהל את ענייני שמורות הטבע ולהגן על ערכי טבע.

29. הוספת סעיף 32א

אחרי סעיף 35 לחוק העיקרי יבוא:

32א. סמכויות מיוחדות

(א) רשות מרשויות המדינה ורשות מקומית רשאית להסמיך את רשות שמורות הטבע, בהסכמת שר החקלאות, לבצע תפקידים המוטלים על-פי דין על הרשות המסמיכה, גם מחוץ לשמורות טבע.

(ב) רשות שמורות הטבע רשאית למלא כל תפקיד שהוסמכה לבצע לפי סעיף זה, ככל שהדבר דרוש או מועיל לביצוע תפקידיה.

30. החלפת סעיף 37

במקום סעיף 37 לחוק העיקרי יבוא:

37". תקנות

רשות שמורות הטבע רשאית, לאחר התייעצות עם הרשות המקומית שבתחומה נמצאת שמורת הטבע ובאישור שר החקלאות, להחליט על תכנון כל הנוגע לשמורת טבע, לרבות תכנון בדבר איסור כל פעולה בשטח השמורה, מעליו ומתחתיו, הסדרת התנהגותם של מבקרים בו או הגבלה על כניסה אליו או מתחתיו, ובהסכמת שר התחבורה — איסור או הגבלה על כניסה של כלי רכב, כלי שיט וכלי טיס אליו ובלבד שהתקנות לא יפגעו בזכויות קניין.

31. ביטול סעיפים 38 ו-39

סעיפים 38 ו-39 לחוק העיקרי — בטלים.

32. החלפת סעיפים 40 עד 42א

במקום סעיפים 40 עד 42א לחוק העיקרי יבוא:

40". הגדרות

בפרק זה —

"סחר" — לרבות קנייה, מכר, ייצוא, ייצוא חוזר, ייבוא והכנסה מן הים, וכן הצעה לסחור;

"ערך טבע" — כל דבר או סוג דברים שבטבע או חלק מהם, בין חי, בין צומח ובין דומם, שמקורם בשטח המדינה או מחוצה לה, שיש לדעת שר החקלאות ערך בשמירתו או סכנה להכחדתו;

"ערך טבע מוגן" — ערך טבע ששר החקלאות הכריז עליו ברשומות שהוא ערך טבע מוגן;

"פגיעה" — לרבות השמדה, הריסה, שבירה, חבלה, קטיפה, עקירה, נטילה, שלייה, הרעלה, שינויה של צורה או של תנוחה טבעית של ערך טבע או הפרעה למהלך התפתחותו הטבעית, לרבייתו או לשמירתו, וכן עשיית מעשה מתוך כוונה לפגוע כאמור.

הניתנים בו, להורות על עדכון האגרות מעת לעת בתנאים שנקבעו בתקנות וכן מותר לקבוע בתקנות שיעורים שונים של אגרות ולפטור סוגים של מבקרים מאגרות; ההכנסות מאגרות ישמשו כהכנסות או כחלק מהכנסותה של רשות הגנים.

23. החלפת סעיף 22

במקום סעיף 22 לחוק העיקרי יבוא:

22". עדיפות תקנות

נמצא גן לאומי בתחומה של רשות מקומית, יהיה כוחה של תקנה שהותקנה על-ידי רשות הגנים יפה מכוחו של חוק עזר שהותקן על-ידי הרשות המקומית.

24. הוספת סעיף 22א

אחרי סעיף 22 לחוק העיקרי יבוא:

22א. גן לאומי שבתחום שמורת טבע

נמצא גן לאומי בתחומה של שמורת טבע, לא תבצע בו רשות שמורות הטבע עבודות אלא בהסכמת רשות הגנים.

25. תיקון סעיף 25

בסעיף 25 לחוק העיקרי, בסופו יבוא "ואולם אם גופים מבוקרים, כמשמעותם בחוק מבקר המדינה, התשי"ח — 1958 [נוסח משולב], יעמידו לרשות רשות הגנים תקציבים נוספים לשם מילוי תפקידיה, תהא רשות הגנים רשאית לשלם ולהתחייב גם מתוך תקציבים נוספים אלה לאחר שהובאו לידיעת הממשלה".

26. החלפת סעיף 27

במקום סעיף 27 לחוק העיקרי יבוא:

27". החלת הוראות

הוראות סעיפים 4 עד 8 יחולו על שמורות טבע, והוראות סעיפים 11, 12, 15 ו-16 עד 25 יחולו על רשות שמורות הטבע, הכול בשינויים המחויבים לפי העניין.

27. החלפת סעיף 29

במקום סעיף 29 לחוק העיקרי יבוא:

29". הרכבה של רשות שמורות הטבע

(א) רשות שמורות הטבע היא של אחד-עשר חברים לכל היותר, וביניהם יושב-ראש רשות הגנים, שמלבדו יתמנו כולם על-ידי שר החקלאות באישור הממשלה, חלקם מקרב העובדים של משרדי הממשלה ומוסדות מדעיים וחלקם נציגי ציבור ומדע שיש להם עניין בשמירת הטבע והנוף.

(ב) שר החקלאות, באישור הממשלה, ימנה אחד מבין חברי רשות שמורות הטבע להיות יושב-ראש הרשות, ואחד מבין חבריה — להיות מנהל הרשות.

28. החלפת סעיף 32

במקום סעיף 32 לחוק העיקרי יבוא:

42. הגדרות

בפרק זה —

"פגיעה" — לרבות השמדה, הריסה, שבירה, חבלה, שינוי של צורה ועשיית כל מעשה מתוך כוונה לפגוע כאמור.

34. תיקון סעיף 42

בסעיף 42' לחוק העיקרי, במקום "סעיפים 4 עד 8" יבוא "סעיפים 4 עד 8א".

35. תיקון סעיף 42ה'

בסעיף 42ה' לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא: (ג) "היה לאתר לאומי ערך מקומי מיוחד, רשאי שר הפנים, בהסכמת שר האוצר, להטיל בצו את ניהול האתר על הרשות המקומית שבחומה הוא נמצא".

36. תיקון סעיף 42"ג

בסעיף 42"ג לחוק העיקרי, במקום "סעיפים 4 עד 8" יבוא "סעיפים 4 עד 8א".

37. הוספת סעיף 42ט"ו

אחרי סעיף 42"ד לחוק העיקרי יבוא:

"42ט"ו. אין הכרזה אלא על שטח מיועד

לא יכריז שר הפנים על שטח כאתר הנצחה ולא יכריז שר הביטחון על שטח כאתר הנצחה ממלכתי אלא אם השטח נועד לכך בתוכנית שאושרה כדין.

לעניין זה "תוכנית" — כמשמעותה בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה — 1965.

38. החלפת סעיף 43

במקום סעיף 43 לחוק העיקרי יבוא:

"43. עונשין

(א) העובר עבירה על הוראות חוק זה או העובר על תנאי מתנאי רישון או היתר שניתן על-פי חוק זה, דינו, אם אין הוראה אחרת בחוק זה, מאסר שנה אחת או קנס כספי בסך 6,000 שקלים חדשים.

(ב) העובר עבירה על הוראות תקנה שהותקנה לפי חוק זה, דינו, אם אין הוראה אחרת בחוק זה, מאסר חצי שנה או קנס בסך 3,000 שקלים חדשים.

(ג) היתה העבירה עבירה נמשכת, יהיה העונש בגינה קנס נוסף בסך 3,000 שקלים חדשים וכן מאסר נוסף של שבעה ימים לכל יום שבו נמשכת העבירה, וזאת מן היום שבו קיבל הנאשם הודעה בכתב מרשות הגנים הלאומיים או מרשות שמורות הטבע על ביצוע אותה עבירה או מיום הרשעתו בדיון, הכול לפי המועד המוקדם יותר.

(ד) העובר עבירה על הוראות סעיף 21, דינו — מאסר שנתיים או קנס כספי בסך 15,000 שקלים חדשים.

(ה) ראש הממשלה, שר החקלאות, שר הפנים ושר הביטחון, לפי העניין, רשאים בצו שיפורסם ברשומות להגדיל את הקנסות הקבועים בסעיף זה.

41. הכרזה על ערך טבע מוגן וחייט בר מוגנת

שר החקלאות רשאי להכריז ברשומות על ערך טבע שהוא ערך טבע מוגן, בין בכל הארץ ובין באזור פלוני או במקום פלוני.

42. הסדרת השמירה על ערכי טבע

(א) לא יפגע אדם בערך טבע מוגן, באזור שבו הוא מוגן כאמור בתקנות שהותקנו לפי חוק זה, אלא בהיתר כללי או מיוחד מאת מנהל רשות שמורות הטבע, באישור שר החקלאות.

(ב) לא יסחר ולא יחזיק אדם בערך טבע מוגן, אלא אם קיבל היתר כללי או מיוחד מאת מנהל רשות שמירת הטבע או אם רכש אותו מבעל היתר כאמור.

44. נטל הראיה

נמצאו בחזקתו של אדם, ברשותו, או בכלי רכב שבבעלותו או בחזקתו ושאינו רכב ציבורי, ערך טבע מוגן, עליו הראיה שהוא מחזיק בהם כדין.

1A42. רישיונות והיתרים

רשיון או היתר לפי חוק זה יינתן על-ידי מנהל רשות שמורות הטבע לפי כללים שנקבעו בתקנות, והוא רשאי לסרב לתיתו, לתת אותו בהגבלות או בתנאים, לבטלו או לשנותו בכל עת.

2A42. הטלת תפקידים

שר החקלאות רשאי, בצו, להטיל על רשות שמורות הטבע תפקידים לביצוע הוראות פרק זה והתקנות על-פיהן, ושעניינן השמירה על ערכי טבע מוגנים.

3A42. תקנות

(א) שר החקלאות רשאי להתקין תקנות לשם קיום הוראות האמנה הבין-לאומית משנת 1973 בדבר סחר בין-לאומי במינים של חיות בר וצמחי בר הנתונים בסכנת הכחדה.

(ב) שר החקלאות רשאי, לאחר התייעצות במועצה, להתקין תקנות בדבר איסור הפגיעה בערך טבע מוגן, הסדרת השמירה עליו, עידוד רבייתו, החזקתו וההגנה עליו, בין בדרך כלל ובין לאזור או למקום או עונה פלוני.

4A42. אגרות

(א) שר החקלאות רשאי לפי המלצת רשות שמורות הטבע, להטיל, בתקנות, אגרות לרשיונות ולהיתרים הניתנים על-פי פרק זה או תקנה לפיו, ולקבוע פטור מתשלומן, כולן או מקצתן.

(ב) ההכנסות מאגרות כאמור ישמשו כהכנסה של רשות שמורות הטבע.

33. החלפת סעיף 42

במקום סעיף 42' יבוא: